
PERSOONSGERICHTE AANPAK VOETBALGERELATEERD GEWELD EN OVERLAST IN ALMELO

*Een advies over de mogelijkheden van een
persoonsgerichte aanpak van “potentiële” daders
van voetbalgerelateerd geweld en overlast in
Almelo.*

*Auteur: Wout Smedema
Studentnummer: 405974
Opleiding: Integrale veiligheidskunde (IVK)
Saxion university of applied sciences te Enschede*

*Eerste lezer: Mevr. W.G.M.T Leusenkamp
Tweede lezer: Mevr. B.J. Holtkamp*

*Afstudeerscriptie
15-11-2018, Wierden*

TITELPAGINA

TITEL:

Persoonsgericht aanpak voetbalgerelateerd geweld en overlast in Almelo
Een advies over de mogelijkheden van een persoonsgerichte aanpak van (potentiële) daders van
voetbalgerelateerde geweld en overlast in Almelo

OPDRACHTGEVER:

Gemeente Almelo – Haven Zuidzijde 30; 7607EW, Almelo
Gijs Peterman – Strategisch adviseur openbare orde en veiligheid
g.peterman@almelo.nl – +31620368852

ONDERWIJSINSTELLING:

Saxion University of Applied Sciences – Enschede

1^E LEZER:

Mevrouw W.G.T.M. Leusenkamp

2^E LEZER:

Mevrouw B.J. Holtkamp

AUTEUR:

Wout Smedema - 405974
w.smedema@almelo.nl – 405974@student.saxion.nl – +31683380402

15-11-2018, Wierden

VOORWOORD

Voor u ligt de scriptie 'Persoonsgerichte aanpak voetbalgerelateerd geweld en overlast in Almelo.' Dit onderzoek naar de mogelijkheden van de toepassing van een persoonsgerichte aanpak van (potentiële) daders van voetbalgerelateerd geweld en overlast is uitgevoerd in opdracht van de gemeente Almelo. Deze scriptie is geschreven in het kader van mijn afstuderen aan de opleiding Integrale Veiligheidskunde aan University of Applied Sciences Saxion te Enschede. Tussen februari 2018 en november 2018 ben ik bezig geweest met deze scriptie.

In samenwerking met mijn stagebegeleider, Gijs Peterman, zijn de doelen van dit onderzoek vastgesteld. Vanuit deze doelen zijn de probleemstelling en onderzoeksvragen voortgekomen. Het uitvoeren van dit onderzoek was complex. Echter kon ik met vragen altijd terecht bij mijn praktijk begeleider, Gijs Peterman, en mijn schoolcoaches, Irma Leusenkamp en Bernadette Holtkamp.

Via deze weg wil ik mijn schoolcoaches bedanken voor hun feedback en hulp tijdens mijn afstudeerperiode. Door de moeizame start van mijn afstudeertraject is deze dankbaarheid niet altijd naar voren gekomen. Gelukkig zijn mijn schoolcoaches en ik de onduidelijkheid die ontstond tegengegaan door vaak met elkaar in gesprek te gaan. Hierdoor werd de feedback verduidelijkt en is mijn afstudeeropdracht uit eindelijk tot een goed einde gebracht.

Ook wil ik mijn collega's van de gemeente Almelo, met name team veiligheid en team communicatie, bedanken voor de fijne samenwerking. Daarnaast wil ik via deze weg ook de deelnemers van het wekelijkse casusoverleg, waar ik in deze periode onderdeel van uit maakte, bedanken voor interessante periode. Buiten de mensen uit het werkveld wil ik ook mijn ouders bedanken voor hun steun tijdens dit afstudeertraject waar ik vaak tegenslagen te verwerken kreeg, maar natuurlijk ook voor de spellingscontroles.

Als laatste wil ik Gijs Peterman bedanken voor zijn steun en geduld tijdens mijn afstudeerproject, waar niet alles even voorspoedig verliep als gehoopt, maar ook voor het leuk en interessant houden van de stageperiode door mij bij zoveel mogelijk zaken te betrekken

Bedankt allen!

Wout Smedema

Wierden, 15-11-2018

SAMENVATTING

De gemeente Almelo merkt in de aanpak van daders van voetbalgerelateerd geweld dat de effectiviteit van de uitgevoerde interventies laag ligt. De focus ligt hoofdzakelijk op repressie en de interventies staan al vast ongeacht welke persoon. Om deze effectiviteit van interventies te vergroten wil men gaan werken met een persoonsgerichte aanpak. De persoonsgerichte aanpak moet de focus, die nu voornamelijk op repressie ligt, worden verlegd naar een combinatie van repressie en zorg. Zorg moet ervoor zorgen dat de daders een gedragsverandering doormaken. Dit moet een preventieve werking hebben op het ontstaan van recidive. Daarnaast hoopt de gemeente Almelo de samenwerking tussen partners te kunnen vergemakkelijken met de komst van een persoonsgerichte aanpak.

Het hoofddoel van dit onderzoek is het achterhalen van de mogelijkheden en (eventuele) knelpunten voor de invoering van een persoonsgerichte aanpak voor (potentiële) daders van voetbalgerelateerd geweld. Vandaar dat de probleemstelling als volgt luidt: *“In hoeverre en op welke manier kan een persoonsgerichte aanpak toegepast worden op (potentiële) daders van voetbalgerelateerd geweld en overlast in Almelo?”*.

Om juridische misstappen te voorkomen is de eerste onderzoeksvraag als volgt opgesteld: *“Met welke wet- en regelgeving moet rekening gehouden worden bij het vormgeven en uitvoeren van een persoonsgerichte aanpak?”*. Het eerste subdoel van dit onderzoek is het achterhalen op welke manier personen de juiste interventie krijgen. Hiervoor is de tweede onderzoeksvraag opgesteld: *“Met welke risicofactoren moet rekening gehouden worden bij het selecteren en prioriteren van personen die in aanmerking komen voor de persoonsgerichte aanpak?”*. Aan de hand van deze risicofactoren kan bepaald worden welk soort interventies de persoon nodig heeft. Het tweede subdoel van dit onderzoek is het verleggen van de focus van repressie naar zorg. Hiervoor zijn de juiste partners nodig. *“Welke actoren zouden bij de persoonsgerichte aanpak betrokken kunnen worden?”* is daardoor de derde onderzoeksvraag. Het laatste subdoel is het vergemakkelijken van de samenwerking. Om dit te halen moet de volgende vraag beantwoord worden: *“Hoe zouden de taken en verantwoordelijkheden verdeeld kunnen worden over de verschillende actoren binnen de persoonsgerichte aanpak?”*.

Voor het vergaren van algemene informatie is in dit onderzoek gebruik gemaakt van literatuurstudie. Omdat dit onderzoek gedaan wordt in opdracht van de gemeente Almelo is er gebruik gemaakt van half-gestructureerde interviews om nuttige uitspraken te kunnen doen die gelden voor de gemeente Almelo en haar supporters.

Uit dit onderzoek is gebleken dat op het gebied van privacy en gegevensverwerking extra aandacht uit moet gaan naar de wetgeving. De intensivering van de informatie-uitwisseling die nodig is voor een persoonsgerichte aanpak en de komst van de algemene verordening gegevensbescherming vergroot het belang van naleving van deze wetten. Daarnaast is gebleken dat het baseren van de prioritering op risicofactoren veel tijd zal kosten wat de wens voor een snellere aanpak niet tegemoet komt. Een persoonsgerichte aanpak waarbij het zorgtraject binnen de aanpak valt is niet mogelijk blijkt uit dit onderzoek. Het delen van deze informatie met de partners is niet mogelijk. De conclusie van dit onderzoek is dat een persoonsgerichte aanpak in zoverre kan worden toegepast op (potentiële) daders van voetbalgerelateerd geweld dat de uiteindelijke zorg buiten de aanpak valt.

Aan de hand van dit onderzoek zijn enkele aanbevelingen gedaan. Ten eerste moet er gekeken worden naar de privacyregeling betaald voetbal Oost-Nederland. Hierin moeten de nieuwe regels opgenomen worden en moet ook de intensivering van informatie-uitwisseling gedekt worden. Daarnaast is er aanbevolen om het gebruik van de risicofactoren uit te stellen naar de interventiefase. Als alternatief kan er geprioriteerd worden aan de hand van het getoonde gedrag of gepleegde delict. Dit zal de snelheid van de aanpak bevorderen en vergemakkelijkt het delen van informatie. De laatste en tevens belangrijkste aanbeveling is dat de partners binnen de aanpak van voetbalgerelateerd geweld een signalerende functie moeten vervullen en dus niet de zorgfunctie daarbij oppakken. Het oplossen van de problemen van de mensen moet gedaan worden door de daarin gespecialiseerde instanties. De partners in de persoonsgerichte aanpak moeten zorgen dat de persoon bij de juiste instanties terecht komen en deze instanties vanaf daar hun werk laten doen.

INHOUDSOPGAVE

Inleiding.....	5
Aanleiding.....	5
Opdrachtschrijving.....	5
Afbakening onderwerp.....	6
Doelstelling.....	6
Belanghebbenden en betrokkenen.....	7
Probleemstelling en onderzoeksvragen.....	9
Probleemstelling.....	9
Onderzoeksvragen.....	9
Leeswijzer.....	9
Juridisch kader.....	10
Theoretisch kader.....	12
Onderzoeksmethoden.....	20
Toelichting onderzoeksmethoden.....	20
Operationalisering onderzoeksvragen.....	21
Wijze van beantwoording onderzoeksvragen.....	23
Respondenten.....	24
Betrouwbaarheid en validiteit.....	24
Onderzoeksresultaten.....	27
Onderzoeksvraag 1.....	27
Onderzoeksvraag 2.....	30
Onderzoeksvraag 3.....	37
Onderzoeksvraag 4.....	40
Conclusies.....	43
Aanbevelingen.....	45
Literatuurlijst.....	47
Afkortingenlijst.....	51
Bijlagen.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Bijlage 1. Mindmap.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Bijlage 2. Systematische samenvatting theoretisch kader.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Bijlage 3. Interviewopzet.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Bijlage 4. beknopte lijst risicofactoren.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Bijlage 5. Interview uitwerkingen.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

In dit inleidende hoofdstuk komen zaken als de aanleiding, doelstelling, belanghebbenden etc. aanbod. Dit hoofdstuk heeft als doel het informeren en interesseren van de lezer over het onderwerp en het onderzoek.

AANLEIDING

De ernst en de omvang van de verstoringen van de openbare orde, veroorzaakt door voetbalgerelateerd geweld en overlast, eisen al jaren onverminderd de aandacht van de overheid en voetbalorganisaties. Voetbalgerelateerd geweld en overlast kennen veel verschillende vormen. Voor de hand liggend zijn de delicten en verstoringen die rondom wedstrijden en de stadions plaatsvinden, maar ook buiten wedstrijddagen zoeken rivaliserende hooligans de confrontatie met elkaar of met de politie (Overheid.nl, 2004).

De motieven die leiden tot het plegen van voetbalgerelateerd geweld en overlast verschillen per dader. Dit brengt met zich mee dat verschillende daders verschillend reageren op dezelfde maatregel (Berends, 1997). Het feit dat alle voetbalvandalen van elkaar verschillen en anders reageren op interventies benadrukt het belang van een persoonsgerichte aanpak (PGA). Het hanteren van dezelfde interventie op verschillende typen supporters, zoals in de huidige aanpak het geval is, kent een lage effectiviteit. Binnen een PGA is de focus verdeeld tussen straf en zorg. Naast het afkeuren van het gepleegde gedrag wordt er aandacht besteedt aan het veranderen van de situatie van de dader. De focus ligt binnen de aanpak van voetbalgerelateerd geweld voornamelijk op repressie. De overstap naar een PGA zal moeten zorgen voor een combinatie van repressie en preventie in één aanpak (Politie, 2018). Daarnaast is de gemeente Almelo ontevreden over de gang van zaken betreft samenwerking in de huidige aanpak. Veelal wordt er door verschillende actoren binnen de aanpak naar elkaar gewezen in plaats van samengewerkt. Ook hierin moet de PGA verandering brengen.

Een persoonsgerichte aanpak (PGA) is in andere werkvelden al met succes geïmplementeerd. De positieve ervaringen uit deze werkvelden hebben geleid tot idee om een PGA ook in de aanpak van voetbalgerelateerd geweld te implementeren. Een goed voorbeeld van een succesvolle PGA zijn de behaalde resultaten door de gemeente Nijmegen op het gebied van de aanpak van High Impact Crimes (HIC). Het percentage veelplegers en de kosten voor de aanpak zijn hier na invoering van de PGA significant gedaald (Oort, 2011).

Het plan om een PGA te ontwikkelen voor de aanpak van voetbalgerelateerd geweld is al een lange tijd ter sprake. Vanuit de KNVB zijn er initiatieven in de vorm van pilots in verschillende gemeenten. De gemeente Almelo wil hier graag voorloper in zijn en willen daarom een PGA voor voetbalgerelateerd geweld en overlast gaan ontwikkelen.

OPDRACHTOMSCHRIJVING

In grote lijnen was de opdracht het ontwikkelen van een PGA voor (potentiële) daders van voetbalgerelateerd geweld en overlast vanuit bestaande PGA's en theorieën. De gemeente Almelo had deze opdracht opgesteld omdat men een PGA ontwikkeld wil hebben voor (potentiële) daders van voetbalgerelateerd geweld en overlast die is opgebouwd uit onderdelen die reeds in andere werkvelden succesvol bevonden zijn. Om deze hoofdpdracht uitvoerbaar te maken zijn er deelopdrachten opgesteld. De eerste deelopdracht was het ontwikkelen van een systeem om (potentiële) daders van voetbalgerelateerd geweld en overlast te selecteren en prioriteren voor een PGA. Deze opdracht houdt in dat er onderzocht moest worden welke factoren invloed hebben op de kans dat een persoon betrokken raakt bij een voetbalgerelateerd delict. Ten eerste moet getoetst worden of een persoon een verhoogd risico loopt om betrokken te raken bij een voetbalgerelateerd delict (selecteren) en daarnaast moet getoetst worden in hoeverre deze kans vergroot wordt (prioriteren).

De tweede deelopdracht was het onderzoeken welke partners aan kunnen sluiten bij de PGA om de focus te verleggen naar de zorg en effectievere interventies te plegen. Deze opdracht is opgesteld omdat in een PGA de focus is verdeeld tussen zorg en repressie. In de huidige aanpak ligt de focus hoofdzakelijk op repressie. Dit ligt mede aan de huidige samenstelling van partners. Vandaar dat deze deelopdracht belangrijk is voor het voltooien van de hoofdpdracht.

De derde deel opdracht was het verduidelijken van de taken en verantwoordelijkheden. De opdracht is opgesteld omdat, in de huidige de aanpak, de partners vaak naar elkaar wijzen in plaats van samenwerken. De

gemeente heeft deze opdracht opgesteld zodat discussies over de verantwoordelijkheden en taken in de PGA voorkomen kunnen worden.

De laatste opdracht was dat er onderzoek gedaan wordt naar de relevante wet- en regelgeving. Deze opdracht is opgesteld om eventuele juridische missers in de ontwikkeling en de uitvoering van de PGA te voorkomen.

AFBAKENING ONDERWERP

Voor de afbakening van het onderwerp kon er gekozen worden uit vijf strategieën. De eerste strategie om het onderwerp specifieker te maken is het kiezen van een deelonderwerp. Bijvoorbeeld wanneer het onderwerp 'de invloed van roken' is, zou als deelonderwerp toegevoegd kunnen worden 'de invloed van het roken van sigaren'. Zo is het onderwerp al ver afgebakend.

De tweede strategie is het specificeren van het onderwerp naar een plaats, bijvoorbeeld 'de invloed van roken in Nederland'.

Als derde strategie kon er gekozen worden voor het specificeren van het onderwerp aan de hand van een relatie. Bij deze strategie zou het hiervoor genoemde voorbeeld veranderen naar 'de invloed van roken op mannen en vrouwen'.

Bij de vierde strategie wordt er een tijd toegevoegd aan het onderwerp, bijvoorbeeld 'de invloed van roken in 2018'.

Als laatste strategie kan er een categorie worden toegevoegd, bijvoorbeeld 'de invloed van roken op studenten' (Scribbr, 2017).

Voor dit onderzoek is er gekozen om gebruik te maken van de tweede strategie, namelijk het specificeren naar een plaats. Het onderwerp is gespecificeerd naar de gemeente Almelo, omdat dit voor de opdrachtgever het meest relevant is. Er is niet gekozen voor strategie één omdat het onderwerp zelf, namelijk de persoonsgerichte aanpak van daders van voetbalgerelateerd geweld en overlast, als ver genoeg afgebakend is. Het toevoegen van een relatie of een categorie aan het onderwerp, als te zien is in strategieën drie en vijf, zijn voor dit onderwerp ook niet van toepassing, omdat de relatie en categorie reeds in het onderwerp zitten. Strategie vier, het toevoegen van een tijd aan het onderwerp, is niet zichtbaar gebruikt. Er is overwogen deze strategie zichtbaar te gebruiken bij het formuleren van het onderwerp. Echter bleek dit niet wenselijk omdat het onderwerp al duidelijk maakt dat het onderzoek gericht is op het 'hedendaagse' voetbalgerelateerd geweld en overlast.

DOELSTELLING

Het overkoepelende doel, waarom de gemeente Almelo wil werken met een PGA, is het terugdringen van voetbalgerelateerd geweld en overlast en het voorkomen van recidive, maar ook het toegankelijk, gastvrij en veilig maken van het voetbal voor supporters. Zoals het door de KNVB wordt genoemd moeten de 'rotte appels' eruit gehaald worden zodat de rest van de supporters van het voetbal kunnen blijven genieten (KNVB, 2016). Het doel van dit onderzoek is het adviseren over de ontwikkeling van een PGA voor de aanpak van voetbalgerelateerd geweld en overlast waarin de focus niet alleen ligt op straftraject, maar des te meer op het zorgtraject en waarin op een snelle en effectieve manier samen maatregelen genomen worden.

Om het hoofddoel te bereiken zijn er subdoelen opgesteld. Het eerste subdoel is het zorgen dat de personen die de meeste hulp behoeven deze hulp krijgen. Dit zal gerealiseerd worden door de ontwikkeling van een selectie- en prioriteringssysteem waarmee personen, aan de hand van risicofactoren, in verschillende prioriteitslagen worden geplaatst. Daarnaast moeten de juiste partners betrokken worden bij de PGA zodat de focus en het specialisme verschuift richting zorg, waardoor de interventies een grotere effectiviteit moeten krijgen.

Het tweede subdoel is het verbeteren van de samenwerking. Bij de realisatie komt het selectie- en prioriteringssysteem wederom terug. Het doel is dat alle partners duidelijkheid hebben over wie, wat en wanneer doet en dat de tijd van vingertje wijzen over is. De ruimte voor discussie over taken en verantwoordelijkheden moet, doormiddel van een taak- en verantwoordelijkhedenverdeling gebaseerd op het prioriteringssysteem, zo klein mogelijk gemaakt worden. Het wegvallen van deze discussie zal voor een snellere samenwerking zorgen, waardoor interventies ook sneller genomen kunnen worden.

Het laatste subdoel is meer een voorwaarde dan een doel. De voorwaarde is dat de PGA ontwikkeld wordt binnen de kaders van de wet- en regelgeving. Het doel is dat er goed in kaart komt met welke wet- en

regelgeving rekening gehouden moet worden bij de ontwikkeling en de uitvoering van een PGA, maar ook wat de invloed hiervan is op de bestaande convenanten.

EINDPRODUCT

Uit dit onderzoek zijn twee producten voortgekomen. De scriptie bevat adviezen aan de gemeente voor de implementatie en verdere ontwikkeling van de PGA. Naast de scriptie is er, hoofdzakelijk gebaseerd op de scriptie, een handzaam model voor de PGA voortgekomen uit dit onderzoek. Dit handzame model zal de basis zijn voor de implementatie van de PGA voetbalgerelateerd geweld en overlast in Almelo.

BELANGHEBBENDEN EN BETROKKENEN

Er zijn meerdere partijen en groepen partijen die belang hebben bij de ontwikkeling van een PGA voetbalgerelateerd geweld en overlast. Het overgrote deel van deze belanghebbenden zijn ook betrokken bij de PGA. Dit zullen de partners zijn die binnen deze aanpak samen moeten werken. De partijen zullen moeten instemmen met een eventuele intensivering van hun inzet bij de aanpak van voetbalgerelateerd geweld en overlast.

POLITIE TWENTE, BASIS EENHEID TWENTE NOORD

Politie Almelo valt onder basiseenheid politie Twente Noord. De politie is nauw betrokken bij de aanpak van voetbalgerelateerd geweld en zal ook moeten gaan werken met de PGA. Het is van belang dat de politie als partner kan meedenken en ideeën over de aanpak kan laten horen. Politie Twente, basiseenheid Twente Noord zal verder in het plan van aanpak en de scriptie enkel als 'politie' genoemd worden. De politie heeft belang bij de ontwikkeling van de PGA omdat dit de samenwerking, waarbij zij betrokken is, zal bevorderen.

BETAALD VOETBALORGANISATIE (BVO) HERACLES

Het is vanzelfsprekend dat BVO Heracles betrokken is bij de aanpak van voetbalgerelateerd geweld. Net als de politie Almelo en gemeente Almelo zit BVO Heracles in het casusoverleg waar de PGA voornamelijk gebruikt zal worden. Ook is de aanpak in eerste instantie gericht op de supporters van BVO Heracles. Het belang van BVO Heracles bij de ontwikkeling van de PGA ligt voornamelijk bij de verdeling van de verantwoordelijkheden. BVO Heracles heeft behoefte aan een verbeterde, maar vooral ook, duidelijkere verdeling van de taken en verantwoordelijkheden zodat iedereen weet wie en wanneer moet optreden.

DEELNEMERS VAN HET CASUSOVERLEG

In het casusoverleg komen politie Almelo, BVO Heracles en gemeente Almelo wekelijks samen om te bespreken hoe de afgelopen wedstrijd is verlopen en hoe de volgende wedstrijd aangepakt gaat worden. Daarnaast worden hierin voetbalgerelateerde voorvallen besproken. Er wordt besproken welke partner, welke maatregel gaat nemen. Sporadisch sluit het openbaar ministerie (OM) aan bij het casusoverleg. In het casusoverleg worden operationele beslissingen genomen. Ontwikkeling van de PGA is van belang voor het casusoverleg zodat de samenwerking tussen de partners soepeler gaat verlopen, maar ook dat er sneller zorgvuldige maatregelen genomen kunnen worden.

DEELNEMERS VAN DE VOETBALVIERHOEK

De voetbalvierhoek bestaat uit het openbaar ministerie(OM), de politie, BVO en wordt voorgezeten door de burgemeester van de gemeente. De voetbalvierhoek neemt beslissingen op beleidsniveau. De voetbalvierhoek zal de PGA op moeten nemen in het beleid. De voetbalvierhoek heeft als belang dat er een duidelijk beleid en aanpak is van voetbalgerelateerd geweld en overlast. Wanneer het beleid duidelijk is en de samenwerking hierbinnen goed verloopt betekent dit dat de voetbalvierhoek minder vaak samen hoeft te komen om het beleid te bespreken.

SUPPORTERS/SUPPORTERSVERENIGINGEN VAN HERACLES ALMELO

De PGA zal toegepast worden op supporters van Heracles Almelo die de fout in (dreigen te) gaan. Vandaar dat de supporters aangemerkt dienen te worden als betrokkenen. Zij zullen niet mee werken in de aanpak, maar zullen wel merken dat er met deze aanpak gewerkt wordt. Voor de supporters zal de verlegging van de focus van straf naar zorg hoofdzakelijk merkbaar zijn.

KONINKLIJKE NEDERLANDSE VOETBALBOND (KNVB)

De KNVB is het overkoepelende orgaan voor alles wat voetbal betreft. De KNVB heeft al tijden oren naar een PGA voor de aanpak van voetbalgerelateerd geweld en overlast in Nederland. Binnen dit onderzoek zal de KNVB niet een directe samenwerkingspartner zijn. De KNVB is bezig met het project 'voetbal2020' (KNVB, 2016). Vanuit dit project lopen er ook pilots door het land waar een PGA getest wordt. De bevindingen die uit dit onderzoek naar voren zullen komen kunnen voor de KNVB van belang zijn voor de verdere invoering van de PGA.

BVO GEMEENTEN

Andere gemeenten waar een BVO gevestigd zit kunnen ook bezig zijn met een pilot op dit gebied. Het belang van deze zogenaamde BVO gemeenten ligt vooral op het gebied van leren. Deze BVO gemeenten kunnen van dit onderzoek gebruik maken om een PGA ook in eigen gemeente in te voeren. Daarnaast is het voor alle BVO gemeenten van belang dat andere BVO gemeenten ook werken met een PGA zodat de samenwerking bevorderd wordt.

PROBLEEMSTELLING EN ONDERZOEKSVRAGEN

In dit hoofdstuk worden de probleemstelling en daaruit voortgekomen onderzoeksvragen voorgelegd.

PROBLEEMSTELLING

“In hoeverre en op welke manier kan een persoonsgerichte aanpak toegepast worden op (potentiële) daders van voetbalgerelateerd geweld en overlast in Almelo?”

ONDERZOEKSVRAGEN

1. *“Met welke wet- en regelgeving moet rekening gehouden worden bij het vormgeven en uitvoeren van een persoonsgerichte aanpak?”*
2. *“Met welke risicofactoren moet rekening gehouden worden bij het selecteren en prioriteren van personen die in aanmerking komen voor de persoonsgerichte aanpak?”*
3. *“Welke actoren zouden bij de persoonsgerichte aanpak betrokken kunnen worden?”*
4. *“Hoe zouden de taken en verantwoordelijkheden verdeeld kunnen worden over de verschillende actoren binnen de persoonsgerichte aanpak?”*

LEESWIJZER

<i>Inleiding</i>	In de inleiding zijn algemene zaken over dit onderzoek beschreven. Het doel van dit hoofdstuk is het informeren en enthousiasmeren van de lezer over dit onderwerp.
<i>Probleemstelling en onderzoeksvragen</i>	In dit hoofdstuk worden de probleemstelling en daaruit voortgekomen voorgelegd aan de lezer.
<i>Juridisch kader</i>	Het juridisch kader bevat beknopte informatie omtrent voor dit onderzoek relevante wet- en regelgeving.
<i>Theoretisch kader</i>	In het theoretisch kader worden de belangrijkste informatie, definities en achtergronden voor dit onderzoek behandeld.
<i>Onderzoeksmethoden</i>	In dit hoofdstuk worden de gebruikte onderzoeksmethoden behandeld en worden de keuzes voor de verschillende onderzoeksmethoden toegelicht. Ook de validiteit en betrouwbaarheid komen hier aan bod.
<i>Onderzoeksresultaten</i>	In het resultaten hoofdstuk worden de onderzoeksvragen beantwoordt aan de hand van de onderzoeksresultaten.
<i>Conclusies</i>	In dit hoofdstuk wordt de probleemstelling beantwoord aan de hand van de resultaten uit het voorgaande hoofdstuk.
<i>Aanbevelingen</i>	Aan de hand van de conclusies worden in dit hoofdstuk aanbevelingen gedaan.

FIGUUR 1: LEESWIJZER

Bij het vormgeven van een persoonsgerichte aanpak moet er rekening gehouden worden met veel verschillende relevante wet- en regelgeving. In dit hoofdstuk is de inhoud van deze wet- en regelgeving kort toegelicht. Daarnaast is besproken waarom deze wet- en regelgeving relevant is.

WET MAATREGELEN BESTRIJDING VOETBALVANDALISME EN ERNSTIGE OVERLAST (MBVEO)

De wet MBVEO staat bekend als de voetbalwet. Burgemeester en officier van justitie krijgen vanuit deze wet extra bevoegdheden die zij mogen gebruiken bij de aanpak van voetbalgerelateerd geweld en overlast. Deze wet geeft de burgemeester de bevoegdheid om ordeverstooters een gebiedsverbod, meldplicht en/of groepsverbod op te leggen. In 2015 is de wet aangepast en verscherpt waardoor de bevoegdheden verbreed zijn. Zo kunnen burgemeesters sinds 2015 ook voor uitwedstrijden, in overleg met de betreffende gemeente, gebiedsverboden opleggen en de duur van een gebiedsverbod of meldplicht mag langer zijn (CCV, 2017). Voor dit onderzoek is deze wetgeving van invloed omdat deze wet de rechten en plichten van de burgemeester en officier van justitie vastlegt. Van deze wet kan niet afgeweken worden omdat de burgemeester en officier van justitie zich moeten houden aan de rechten en plichten die deze wet hen oplegt.

ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG)

Vanaf 25 mei 2018 is deze nieuwe wet ingevoerd ter vervanging van de wet bescherming persoonsgegevens (Wbp). De AVG geldt voor de gehele EU (Autoriteit persoonsgegevens, z.d). Deze wet bevat alle rechten en vooral plichten van organisaties op het gebied van gegevensbescherming en privacy. Zo regelt deze wet wanneer persoonsgegevens verzameld mogen worden, maar ook dat personen moeten kunnen inzien welke gegevens er over hen zijn verzameld (Autoriteit persoonsgegevens, z.d). Deze wet is voor dit onderzoek een pijnpunt. Voor een PGA moeten de partners zoveel mogelijk informatie over personen kunnen delen om tot een goed besluit te komen. Het delen van de informatie zelf wordt hierdoor niet direct belemmerd. Echter brengt deze nieuwe wet met zich mee dat de reden voor het verwerken van deze gegevens moet worden onderbouwd. De algemene onderbouwing voor het verwerken van persoonsgegevens in voetbalgerelateerde zaken zal moeten worden verwerkt in de privacyregeling betaald voetbal Oost-Nederland.

WET POLITIEGEGEVENS (WPG)

In deze wet zijn regels opgenomen met betrekking tot het verwerken van persoonsgegevens in het kader van de uitvoering van de politietaken. De Wpg biedt politie mogelijkheden voor een optimale uitvoering van de politietaken, maar bevat ook waarborgen voor de burger tegen onrechtvaardige inbreuken op de privacy (Kamerstukken II 2005/2006, 30327,3, p. 1). Binnen de PGA wordt hoofdzakelijk gebruik gemaakt van politiegegevens tijdens de beeldvorming van een (potentiële) dader. Politiegegevens zijn zeer vertrouwelijke en gevoelig. Hierdoor wordt er ook streng gecontroleerd op de naleving van de Wpg. Het is tijdens de uitvoering en vormgeving van de PGA van groot belang dat de Wpg wordt nageleefd.

WET JUSTITIËLE EN STRAFVORDERLIJKE GEGEVENS (WJSG)

Deze wet bevat regels die een zorgvuldige omgang met strafvorderlijke en justitiële gegevens door het openbaar ministerie waarborgen. Elke handeling met betrekking tot de persoonsgegevens vallen onder de noemer 'verwerken'. Hierbij kan gedacht worden aan verzamelen, wijzigen, verstrekken of vernietigen. Strafvorderlijke gegevens worden als volgt gedefinieerd: 'gegevens over een natuurlijk persoon of een rechtspersoon die zijn verkregen in het kader van een strafvorderlijk onderzoek en die het Openbaar Ministerie in een strafdossier of langs geautomatiseerde weg verwerkt' (Overheid.nl, 2004). Tijdens het selectie- en prioriteringsproces van de PGA zal beroep worden gedaan op de informatie van de politie om een goed beeld van de persoon te schetsen. Het is van belang dat het verwerken van deze gegevens binnen de kaders van deze wet zal gebeuren.

CONVENANT BETAALD VOETBAL IN ALMELO

In dit convenant zijn alle afspraken tussen BVO Heracles, gemeente Almelo, politie Twente, openbaar ministerie en supportersverenigingen opgenomen. Deze afspraken hebben betrekking op alles wat als voetbalgerelateerd bestempeld wordt. Doelstelling van het convenant is het waarborgen van een veilige en aantrekkelijke sfeer tijdens, voor en na voetbalwedstrijden.

PRIVACYREGELING BETAALD VOETBAL OOST-NEDERLAND

Deze regeling is opgesteld in samenwerking tussen politie Oost-Nederland, openbaar ministerie Oost Nederland en de gemeenten Almelo, Zwolle en Enschede. In deze regeling zijn afspraken opgenomen over het verstrekken van persoonsgegevens in de aanpak van voetbalgerelateerd geweld en overlast. Deze regeling is gebaseerd op wet- en regelgeving en heeft de rechten en plichten van de partners op het gebied van gegevensverstrekking vastgelegd. Echter moet deze privacyregeling worden herzien na invoering van de nieuwe algemene verordening persoonsgegevens (AVG). De privacyregeling heeft als doel om alle rechten en plichten op het gebied van gegevensverwerking vast te leggen. Met de nieuwe AVG komt daarbij dat ook de reden van de gegevensverwerking hierin onderbouwd moet worden. Zoals eerder genoemd zal deze privacyregeling een aanpassing moeten ondergaan om te voldoen aan de eisen uit de nieuwe AVG.

VOETBALGERELATEERD GEWELD EN OVERLAST

Ten eerste zal er gekeken worden naar de definitie van voetbalgerelateerd geweld en overlast. Hoofdzakelijk omdat dit begrip voor onenigheid zorgt binnen de huidige aanpak. Voor het begrip voetbalgerelateerd geweld en overlast wordt de definitie van het begrip voetbalvandalisme gebruikt. Vanuit het Centraal Informatiepunt Voetbalvandalisme (CIV) wordt de volgende definitie gehanteerd voor het begrip voetbalvandalisme: “Gedragingen van personen alleen of in groepsverband in relatie tot het voetbal, die te maken hebben met verstoring van de openbare orde/veiligheid en/of het plegen van strafbare feiten” (Staatscourant, 2010). Echter is er een veel voorkomende discussie over wanneer een delict voetbalgerelateerd is. De verschillende partijen binnen de aanpak van voetbalgerelateerd geweld en overlast geven hier een andere definitie aan. De KNVB heeft aangegeven het niet wenselijk te vinden om dit begrip strak in te kaderen. De KNVB is van mening dat er per casus bepaald moet worden, door de partners die samenwerken binnen de aanpak, of een zaak als voetbalgerelateerd beschouwd wordt. Ook jurisprudentie biedt geen kader voor dit begrip. Dit betekent dat de discussie over dit begrip ook in de PGA aan zal houden.

AGRESSIEF GEDRAG EN GEWELD

In dit onderzoek komen de begrippen agressief gedrag en geweld structureel voor. Het is van belang deze begrippen af te kaderen. Er bestaan verschillende definities voor agressie en geweld. Voor dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van de definitie die onder andere gebruikt is door Berkowitz (1993). Berkowitz definieert agressie als volgt: ‘iedere vorm van gedrag die erop gericht is iemand lichamelijk of geestelijk te schaden’. Daarnaast spreekt Berkowitz van geweld wanneer de agressie extreme vormen aanneemt, namelijk: ‘het (willen) toebrengen van ernstig lichamelijk letsel’. Naast agressie en geweld tegen personen zal in dit onderzoek dezelfde definitie worden gebruikt voor agressie en geweld tegen zaken, zoals vernieling, vandalisme en bekladding. Naast de definitie moet er ook onderscheid worden gemaakt tussen verschillende soorten agressie en geweld. Ten eerste kan er onderscheid worden gemaakt tussen instrumentele en emotionele agressie. Wanneer agressie wordt gebruikt in een poging om een bepaald doel te halen zoals financieel gewin, spreken we van instrumentele agressie. Aan de andere kant spreken we van emotionele agressie wanneer het doel van de agressie het verwonden of doden is van een slachtoffer of het vernielen of bekladden van een voorwerp. Daarnaast spreekt Berkowitz over het onderscheid tussen gecontroleerde agressie en impulsieve/expressieve agressie. Berkowitz kijkt voor dit onderscheid naar de mate waarin iemand zichzelf nog in de hand heeft en niet naar het doel waar de agressie voor wordt ingezet (Berkowitz, 1993). In dit onderzoek ligt de focus op emotionele agressie, omdat het doel van voetbalgerelateerde agressie over het algemeen het verwonden van andere supporters of het vernielen van eigendommen van deze supporters is. Voetbalsupporters hebben geen andere doelen als financieel gewin voor ogen bij het overgaan op agressief of gewelddadig gedrag. Voetbalgerelateerde agressie kan tevens in allebei de vormen van agressie van Berkowitz (1993) voorkomen. Agressief gedrag wordt door voetbalsupporters soms bewust gepleegd, denk hierbij aan het vernielen van een standbeeld van de rivaal, dit valt onder gecontroleerde agressie. Daarnaast valt het rellen tegen de politie na een slecht resultaat over het algemeen onder impulsieve of expressieve agressie. Bij het starten van dit soort rellen wordt door de supporters geen bewuste afweging gemaakt.

OVERLAST

Naast agressief gedrag en geweldpleging wordt ook het begrip overlast vaak behandeld in dit onderzoek. Overlast is een lastig begrip om te duiden. De reden hiervoor is dat de beleving van overlast subjectief is. De ene persoon ervaart meer overlast van bijvoorbeeld rotzooi op straat dan een andere persoon ervaart (CCV, z.d.). In de veiligheidsmonitor 2016 wordt overlast onderverdeeld in drie categorieën: sociale overlast, fysieke overlast en verkeersoverlast (CBS, 2017). Verkeersoverlast zal in dit onderzoek buiten beschouwing gelaten worden. Activiteiten van BVO Heracles brengen wel verkeersoverlast met zich mee, zoals overvolle parkeerplaatsen. Echter is de PGA niet gericht op de aanpak van deze problematiek. Daarentegen zal de PGA wel gericht zijn op de aanpak van fysieke verloedering. Zoals eerder al genoemd wordt geweld tegen zaken ook in dit onderzoek meegenomen als zijnde geweldpleging. Geweldpleging tegen zaken veroorzaakt fysieke verloedering. Het centraal bureau voor de statistiek (CBS) (2017) benoemt de volgende vormen van overlast als zijnde fysieke verloedering: ‘rommel op straat’, ‘vernieling van straatmeubilair’ en ‘bekladding van muren en gebouwen’. Voor dit onderzoek worden hoofdzakelijk deze vormen van geweld tegen zaken gezien als overlast. Daarnaast zal ook sociale overlast meegenomen worden in dit onderzoek. Onder sociale overlast verstaat het

CBS (2017) openbaar dronkenschap, drugsgebruik en drugshandel, overlast door buurtbewoners, lastiggevallen worden op straat en hangjongeren. Deze vormen van overlast worden hoofdzakelijk meegenomen in het onderzoek omdat met de PGA getracht wordt tot gedragsverandering te komen bij personen. Dit zou ook betekenen dat overlast van bijvoorbeeld openbaar dronkenschap van voetbalsupporters en mensen die op straat worden lastiggevallen door voetbalsupporters ook een vermindering zal ondergaan. Het veroorzaken van deze vormen van overlast zal ten eerste meegenomen worden in de selectie- en prioriteringsfase, maar zal daarnaast ook een aandachtspunt vormen waar de aanpak zich op kan richten.

PERSOONSGERICHTE AANPAK (PGA)

Een PGA is erop gericht om door middel van interventies hardnekkige patronen van overlast en criminaliteit te doorbreken. Binnen een PGA is er aandacht voor de persoon, maar ook voor zijn sociale kringen. Personen worden binnen de PGA geprioriteerd op basis van 'dreigingsniveau', maar ook op delict. Elke gemeente heeft namelijk een eigen prioritering van welke delicten zij aanpakken. Geprioriteerde personen worden naar het, voor hen, best passende traject geleid. Dit kan zijn een zorgtraject of een justitieel traject (Politie, 2018). De politie werkt op verschillende gebieden met een PGA en heeft hiervoor een handbaar stappenplan ontwikkeld. Het proces begint met de signalerings- en adviseringsfase. In deze fase worden personen door middel van politiegegevens uitgelicht die een verhoogd risico lopen om een bepaald delict te plegen. De personen die uit deze eerste fase naar voren komen worden geprioriteerde politiepersonen genoemd. Deze personen worden besproken in de selectie- en prioriteringsfase. In deze fase wordt gezamenlijk door alle partners bepaald welke personen daadwerkelijk in aanmerking komen voor een PGA en welke prioriteit deze persoon krijgt, maar ook wordt in deze fase het plan van aanpak voor een PGA-er vormgegeven. In de laatste fase, de aanpak en interventiefase, ligt de focus op uitvoering en monitoring. Hierin wordt het plan van aanpak dat is opgesteld voor de persoon uitgevoerd en worden de resultaten van de interventies gemonitord. (Politie, 2015).

Omdat het aantal daders van voetbalgerelateerde delicten in Almelo te overzien is, zal de signalerings- en adviseringsfase weinig aandacht krijgen. De focus van dit onderzoek ligt voornamelijk op het bepalen welke personen in aanmerking komen voor een PGA, de prioritering van deze PGA-ers en de verdeling van de taken en verantwoordelijkheden in de aanpak en interventiefase.

Om te bepalen of een persoon in aanmerking komt voor een PGA moet er gekeken worden naar de risicofactoren, die leiden tot voetbalgerelateerd geweld en overlast, die op deze persoon van toepassing zijn.

TYPE SUPPORTERS

Ten eerste bepaald het type supporter de kans op het plegen van een voetbalgerelateerd delict. Stewart en Smith (1997) hebben, gebaseerd op Australian Rule Football, vijf typen supporters onderscheiden. Deze vijf groepen zijn als volgt ingedeeld:

Aficiando: Dit type supporter verkiest de kwaliteit van de wedstrijd boven een team en is ook niet loyaal aan een bepaald team.

Theatre Goer: Dit type supporter zoekt entertainment van welke vorm dan ook. Dit entertainment kan een spannende wedstrijd zijn, maar ook bijvoorbeeld een streaker die de wedstrijd verstoort.

Passionate partisan: Dit type supporter identificeert zich enorm met een bepaald team en komt vaak kijken.

Champ follower: Dit type supporter identificeert zich met de winnaar en wisselt dus steeds van team. Deze supporters worden vaak merkenwisselaars genoemd. Sutton, Mc Donald en Milne (1997) verklaren het bestaan van champ followers aan de hand van zelfvertrouwen. Zij associëren zich met winnende teams om hun zelfvertrouwen te vergroten.

Reclusive partisan: Dit type supporter identificeert zich enorm met een bepaald team, maar komt zelden kijken.

Vanuit deze vijf groepen zijn door Tapp en Clowes (2002) drie verschillende type voetbalsupporters onderscheiden. De drie types die Tapp en Clowes (2002) hebben onderscheiden zijn fanatics, regular fans en casuals (Heijnen, 2010).

Fanatics identificeren zich enorm met een club en hebben een grote commitment met deze club. Zij zijn te vergelijken met de passionate partisan. Dat de club wint is belangrijker dan het voetbal dat gespeeld wordt. Bij deze fans is de club de prioriteit in het leven. Regular fans identificeren zich met de eigen club, maar gaan ook bij andere clubs wedstrijden kijken (Heijnen, 2010). Regulars hebben een ander idee over loyaliteit en zien vaak een wedstrijd bezoeken niet als loyaliteit, maar zien juist de support als loyaliteit (Tapp en Clowes, 2002). In deze groep zijn ook de champ followers te vinden. Als laatste zijn er nog de casuals. Deze fans komen voor adrenaline of vermaak en hebben een lage identificatie met het team. Zij hebben liever een nipt verlies dan

een saaie dikke overwinning. Het type fan bepaalt ook de emoties die de supporter voelt. Bij fanatics heeft hun club een groot aandeel in hun leven. Dit zorgt ervoor dat fanatics heviger zullen reageren op een overwinning of op een verlies (Heijnen, 2010). Dit bepaalt echter niet of iemand betrokken zal zijn bij voetbalgerelateerd geweld of overlast, maar vergroot wel de kans hierop. Regular fans identificeren zich in lichtere mate met hun club en zullen hierdoor ook minder heftig reageren op een overwinning of een verlies (Heijnen, 2010). De kans dat een regular fan betrokken is bij een voetbalgerelateerd delict is om die reden ook kleiner. Casuals identificeren zich niet met een club, maar komen voor de adrenaline. De heftigheid van de reactie van een casual hangt niet af van de uitslag van de wedstrijd, maar hangt af van de spanning die de wedstrijd mee bracht (Heijnen, 2010). Casuals hebben een vergrote kans om betrokken te zijn bij een voetbalgerelateerd delict, omdat zij opzoek zijn naar adrenaline en dit wordt vaak gehaald uit confrontatie met andere supporters.

RISICOFACTOREN VOOR AGRESSIEF GEDRAG EN GEWELD

Niet slechts het type supporter bepaalt of een persoon betrokken zal zijn bij voetbalgerelateerd geweld en overlast. Voor dit onderzoek zal gebruik gemaakt worden van de, door van Erpecum (2005) bepaalde, risicofactoren voor agressief gedrag en geweld om te bepalen welke personen een verhoogd risico lopen om betrokken te raken bij voetbalgerelateerde delicten. Daarnaast is de kennis over deze risicofactoren ook van belang voor het preventief optreden tegen deze personen. Ingrijpen in de oorzaken en risicofactoren vormt de basis voor het voorkomen van betrokkenheid bij een delict. Van Erpecum (2005) zegt dat risicofactoren voor agressief gedrag op verschillende niveaus voorkomen, namelijk op individueel niveau, de sociale omgeving, de fysieke omgeving en maatschappelijk niveau. Ook in de PGA high impact criminaliteit worden soortgelijke risicofactoren gebruikt om te bepalen welke personen in aanmerking komen voor een persoonsgerichte aanpak en bij de prioritering van deze personen. Echter ligt de focus bij de bepaling van relevante risicofactoren hierbij op het plegen van een vermogensdelict en minder op de vergroting van de kans op gewelddadig of agressief gedrag (Rovers, Moors, Jacobs, & Jans, 2012). De risicofactoren van van Erpecum (2005) zullen hier kort worden toegelicht.

Van Erpecum (2005) heeft de risicofactoren ingedeeld in vier niveaus. Per niveau zal er een toelichting worden gegeven per risicofactor en of deze voor dit onderzoek van toepassing is.

INDIVIDUELE KENMERKEN

De individuele kenmerken zijn ingedeeld in drie categorieën: Biologische kenmerken, Psychische kenmerken en verslavende middelen.

BIOLOGISCHE KENMERKEN

Onder de biologische kenmerken spreekt van Erpecum over een aangeboren agressiedrift. Echter is er veel kritiek op deze theorie, omdat deze theorie niet verklaart waarom mensen zich onthouden van geweld. Daarentegen neemt dit niet weg dat biologische factoren de kans op agressief gedrag en geweld vergroten. Denk hierbij aan een hersenbeschadiging die is opgelopen in de prenatale fase. In zo'n geval kunnen de sociale vermogens van een persoon aangetast worden. Daarnaast kunnen hormonen de kans op het plegen van agressief gedrag en geweld vergroten. (Jonge) mannen plegen al jarenlang het overgrote deel van de geweldsdelicten. Het mannelijke hormoon testosteron wordt hier als oorzaak voor genoemd. Fine (2017) bevestigt dat testosteron agressief kan maken, maar dat het aan de man en aan de omstandigheid ligt of het gebeurt. In situaties waar intimidatie zin heeft zal de man, onder invloed van testosteron verleid worden om hiertoe over te gaan. Naast testosteron hebben ook stresshormonen invloed. Stresshormonen bereiden de mens voor om te vechten of te vluchten, maar de stresshormonen vergemakkelijken ook het overgaan tot vechten. Agressie en stresshormonen ontwikkelen een spiraal die moeilijk te doorbreken is. Stresshormonen vergemakkelijken agressie en agressie creëert daarnaast weer nieuwe stresshormonen (van Erpecum, 2015). Daarnaast is uit onderzoek gebleken dat mannen heftiger reageren op stress en dat dit vaak leidt tot agressie en een hoge bloeddruk. Bij vrouwen is deze reactie minder heftig, omdat de stressreactie wordt onderdrukt door het vrouwelijke geslachtshormoon oestrogeen (De Jongh, 2010). Naast de omstreden theorie betreffende de aangeboren agressiedrift zijn de theorieën over de rol van hormonen bij het ontstaan van agressie wel van belang voor dit onderzoek. Hoofdzakelijk omdat het overgrote deel van de voetbalsupporters bestaat uit (jonge) mannen (Heijnen, 2010).

PSYCHISCHE KENMERKEN

Ten tweede vallen psychische kenmerken onder individuele kenmerken. Psychische stoornissen als Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD) en Antisocial Personality Disorder (APD) in combinatie met andere uitingen van deviant gedrag en problemen in de sociale omgeving verhogen de kans op agressie en geweld. Onderzoeksresultaten laten zien dat jongeren die behoren tot de zogenaamd harde kern bijna allemaal kampen met psychische stoornissen op jonge leeftijd. Daarnaast geldt voor alle tbs-gestelden dat het delict waarvoor zij veroordeeld zijn geweld bevat. Echter bestaat er een discussie of de mate van de psyche van ernstige geweldplegers afwijkt van de gemiddelde bevolking (van Erpecum, 2015). Frijda (1994) voegt aan de psychische kenmerken de risicofactor frustratie toe. De kans op het ontstaan wordt vergroot door frustraties die bijvoorbeeld voortvloeien uit onvrede over een situatie of de maatschappelijk status. Uitingen van disrespect, beschadiging van de eigenwaarde of een onrechtvaardige behandeling kan voldoende zijn om het geweld te laten ontvlammen. Voetbalsupporters ervaren veel frustratie wanneer hun team niet presteert of wanneer andere supporters de confrontatie opzoeken. Tapp en Clowes (2002) hebben voetbalsupporters ingedeeld in drie groepen waarvan de groep fanatics de meeste binding met hun team hebben. Voor deze groep supporters zullen frustraties een belangrijke factor zijn om over te gaan op geweld.

VERSLAVINGEN

Als laatste vallen verslavingen onder de individuele kenmerken. Verslavende middelen kunnen verschillende soorten geweld voortbrengen. Het is van belang dat eerst de verschillende soorten geweld worden toegelicht. Goldstein (1985) spreekt van de psychofarmacologische dimensie, de economische dimensie en de systemische dimensie. De psychofarmacologische dimensie verwijst naar geweld dat voortkomt uit de effecten die drugs genereren. De economische dimensie verwijst naar het geweld dat gepleegd wordt om aan drugs of geld te komen om het verslavende middel te kunnen bemachtigen. De systemische dimensie verwijst naar geweld dat gepleegd wordt binnen de drugshandel. Voor dit onderzoek is alleen de psychofarmacologische dimensie van belang, omdat de PGA gericht zal zijn op de effecten die het gebruik van drugs heeft op de kans dat iemand overgaat op geweld of agressief gedrag. De wijze waarop het geld verkregen wordt om deze drugs te bekostigen of de wijze waarop deze drugs gedeeld worden zullen hierbij buiten beschouwing gelaten worden.

RELATIE TUSSEN ALCOHOL GEBRUIK EN GEWELD

Over de relatie tussen alcohol en geweld bestaat een discussie waarin drie stromingen zijn te onderscheiden. Ten eerste bestaat er een stroming die van mening is dat er geen causaal verband is tussen alcohol en agressief gedrag. Deze stroming verklaart dat de risicofactoren die leiden tot agressief gedrag en geweld, dezelfde risicofactoren zijn als voor het krijgen van een alcoholverslaving (Duijvestijn, 2004). Recht tegenover deze stroming staat de psychopharmacologische benadering. Deze stroming gaat ervanuit dat de relatie tussen alcohol en geweld ontstaat doordat mensen voor langere periodes bepaalde stoffen innemen, opgewonden raken of emotioneel worden. Hieronder kan agressief gedrag en geweld ook geplaatst worden (van Erpecum, 2015). Experimenten tonen aan dat personen zich agressiever opstellen na het drinken van alcohol (Duijvestijn, 2004). De laatste stroming suggereert dat alcohol niet de oorzaak is voor agressief gedrag of geweld, maar alcohol verlaagt de drempel om over te gaan op geweld. Alcohol vermindert angst en laat mensen hun eigen kracht overschatten. Alcohol kan in deze benadering in combinatie met situationele factoren, sociale processen en individuele factoren leiden tot geweld. Situationele factoren zijn bijvoorbeeld grote mensenmassa's of slechte ventilatie. Deze situationele factoren worden verderop verder besproken. Onder sociale processen wordt hier vooral het standpunt tegenover drankgebruik van de omgeving bedoeld. In bepaalde landen is het sociaal geaccepteerd dat mensen zich anders gaan gedragen wanneer zij drank hebben genuttigd. In andere landen is dit niet sociaal geaccepteerd en kan dit tot confrontaties leiden.

ALCOHOL GEBRUIK EN FRUSTRATIE

Een individueel kenmerk dat vaak in combinatie met alcohol besproken wordt zijn frustraties. De frustraties bevinden zich vaak onder de oppervlakte, maar door het nuttigen van alcohol komen deze frustraties boven. Diverse onderzoeken bevestigen het verband tussen frustraties, alcoholgebruik en geweld (Van der Linden, Knibbe, & Joosten, 2004).

RELATIE TUSSEN DRUGS GEBRUIK EN GEWELD

Op het gebied van drugs moet er onderscheid worden gemaakt tussen hard en softdrugs. Voor softdrugs staat vast dat dit niet leidt tot agressief gedrag of geweld. Bij harddrugs kan alleen bij frequent gebruik een link

gelegd worden met agressief gedrag en geweld. Vooral frequente gebruikers van cocaïne en speed (Duijvestijn, 2004).

De meerderheid van de onderzoeken naar de relatie tussen druggebruik en agressief gedrag en geweld zijn gefocust op de relatie tussen geweld en het combinatiegebruik van alcohol en drugs. Uit deze onderzoeken komt naar voren dat voornamelijk de combinatie van alcohol en speed of cocaïne agressie bevorderen. Deze relatie is sterker dan die van alcohol en geweld, maar omdat het aantal combinatiegebruikers veel kleiner is dan alcoholgebruikers is het aandeel kleiner (Mulder & Draisma, 2004).

SOCIALE OMGEVING

Onder sociale omgeving wordt het sociaal kapitaal, de sociale netwerken en de sociale participatie van een persoon verstaan. De sociale omgeving kan sociale cohesie en sociale steun bieden (gezondin, 2017). Van Erpecum (2015) beschrijft naast risicofactoren die voortkomen uit de sociale omgeving als vrienden en het gezin, ook risicofactoren die voortkomen uit gewelddadige computerspellen en films. In dit onderzoek zal er niet gekeken worden naar het effect van computerspellen en films op het al dan niet overgaan tot agressief gedrag of geweld. Hoofdzakelijk is hiervoor gekozen omdat dit risicofactoren zijn waarop niet direct kan worden geacteerd door de partners. De door van Erpecum beschreven risicofactoren die voort kunnen komen uit vrienden, kennissen en familie zijn voor dit onderzoek wel van belang en zullen hieronder besproken worden.

GEWELD ALS PRODUCT VAN DE SOCIALE OMGEVING

De sociale omgeving is naast een belangrijk decor voor geweld, ook van grote invloed op het al dan niet plegen van agressief gedrag of geweld. De sociale omgeving is vanaf jonge leeftijd al van grote invloed. In deze theorie worden geweldplegers gezien als een product van een sociale omgeving waar geweld en agressief gedrag tot het normale gedrag gerekend worden. De invloed van vrienden en kennissen in deze sociale omgeving is groot. De invloed is groter wanneer de personen een homogene groep vormen (van Erpecum, 2015). Voetbalvandalen vormen over het algemeen een homogene groep. Zij steunen dezelfde club en hebben dus dezelfde visie. Van Erpecum (2015) stelt echter wel dat de grootte van de invloed van vrienden afhangt van de banden die de persoon heeft met het gezin en andere positieve sociale stimuli, denk hierbij aan de school of de kerk. Wanneer deze banden zwak zijn is de invloed van vrienden op de kans dat de persoon overgaat op agressief gedrag of geweld groot.

SOCIALE OMGEVING ALS PRESERVATIE VAN GEWELD

Het gezin is belangrijk in het voorkomen of verkleinen van de kans dat een persoon overgaat tot agressief of gewelddadig gedrag. De opvoeding speelt in het voorkomen en/of verkleinen van de kans een grote rol. Een kind moet geleerd worden wat goed en wat kwaad is, hoe het kind het eigen gedrag kan beheersen en hoe het kind zich volgens de sociale normen zou moeten gedragen. Binding met de ouders is in dit proces essentieel. Wanneer het kind een goede band met het gezin heeft zal het zich beter aan de opgelegde gedragsregels houden. De door de Haan en de Bie (1999) beschreven theorie van de sociale binding beschrijft dat personen die beperkt zijn in hun mogelijkheden om sociale binding aan te gaan, dit kan veroorzaakt worden door op te groeien in een problematisch gezin of in een achterstandswijk, zich minder verbonden voelen met de samenleving. Omdat zij deze binding niet voelen, hebben zij minder de neiging zich te houden aan normen en waarden van deze samenleving en daardoor ook minder terughoudend zijn met gewelddadig en agressief gedrag (de Haan & de Bie, 1999).

SOCIALE OMGEVING ALS HET DECOR VAN GEWELD

Een goede opvoeding voorkomt of verkleint de kans op agressief of gewelddadig gedrag, maar het gezin kan ook een toneel zijn van geweld. Veel van het menselijke gedrag is ons aangeleerd. Veelal gebeurt dit aanleren doormiddel van imitatie. Wanneer er in de gezinssituatie sprake is van huiselijk geweld of dergelijke, kan het zo zijn dat het kind dit op een latere leeftijd gaat overnemen. Daarnaast kan ook het gebrek aan positief gedrag om te imiteren ervoor zorgen dat een persoon op latere leeftijd zich gaat misdragen. Een voorbeeld hiervan is een kind dat zonder vader opgroeit. Dit kind heeft hierdoor geen geweldloos mannelijk rolmodel en weet daarom niet hoe hij in situaties moet reageren. Dit leidt ertoe dat op zulke moment deze personen relatief vaker kiezen voor agressief of gewelddadig gedrag (Bol et al., 1998).

MAATSCHAPPELIJKE FACTOREN

De maatschappelijke factoren worden in de basis gezien als factoren die personen weerhouden van het plegen van geweld zoals de gevestigde normen en waarden, maar ook de mogelijkheid tot levensonderhoud doormiddel van werk of een uitkering. Echter zijn er ook factoren die de kans op agressie en geweld juist vergroten zoals sociale ongelijkheid (van Erpecum, 2015).

IDEOLOGISCHE VERSCHILLEN

Van Erpecum (2015) spreekt daarnaast ook over ideologische verschillen als risicofactor. Echter is deze risicofactor voor dit onderzoek niet van belang, omdat deze niet verklaart waarom een bepaald persoon al dan niet over zou gaan op agressief of gewelddadig gedrag. Fan zijn van een voetbalclub wordt door fanatieke aanhang ook wel gezien als een ideologie, maar dat het geweld plaatsvindt tussen de aanhang van verschillende clubs is alom bekend. De mate waarin iemand zich identificeert met zijn club, oftewel ideologie, heeft wel een effect op de kans dat iemand overgaat op agressief gedrag of geweld. De verschillende typen supporters van Tapp & Clowes (2002) zijn hiervoor al reeds besproken.

SOCIALE ONGELIJKHEID

Als tweede kan sociale ongelijkheid en met name de onvrede over deze ongelijkheid de kans op geweld vergroten. Echter gaat het hier over het algemeen over geweld met een financieel doel zoals het plegen van een gewelddadige overval. Deze personen zien geen andere weg om hoger op de sociale ladder te komen. Dit wordt veroorzaakt door de cultuur waar status en financiële voorspoed als belangrijke levensdoelen worden gezien (van Erpecum, 2015). Om het feit dat de frustratie over de sociale positie, voornamelijk, de kans vergroot op gewelddadige delicten met een financieel doeleinde zal deze risicofactor voor dit onderzoek niet van groot belang zijn.

NORMEN EN WAARDEN

Als laatste worden normen en waarden genoemd. De risicofactor zit hier niet in de normen en waarden van de hoofdcultuur, maar juist in de afwijkende normen en waarden van subculturen. In de verschillende subculturen bestaan afwijkende meningen over de legitimiteit. In verscheidene subculturen wordt geweld gezien als normaal en functioneel. Dit veroorzaakt dat wanneer personen uit dergelijke subculturen acteren in een andere cultuur, zij nog steeds geweld zien als normaal en functioneel en daar sneller voor zullen kiezen. Dit zorgt voor frustraties en botsingen met de hoofdcultuur en andere subculturen (Hoogerwerf, 1996). Er kan gesteld worden dat ook de subcultuur waar de hooligans toe behoren een subcultuur is waar geweld als normaal gezien wordt.

FYSIEKE OMGEVING

Van Erpecum (2015) behandelt ook de effecten die de fysieke omgeving hebben op de kans dat een persoon overgaat tot agressief gedrag of geweld. Deze factoren verklaren echter niet waarom een specifiek persoon over gaat tot agressief gedrag of geweld, maar verklaren alleen welke situaties en welke omgevingen de kans op agressief geweld en gedrag vergroten. Om deze reden is er gekozen deze factoren niet mee te nemen in dit onderzoek.

Belangrijk om te concluderen is dat alle genoemde risicofactoren een kern van waarheid hebben, maar dat niet één risicofactor genoeg is om iemand over te laten gaan op agressief gedrag of geweld. Over het algemeen begint het met individuele eigenschappen die door andere factoren versterkt worden en op deze manier loopt de emmer op een dag over (van Erpecum, 2015). Bij voetbalsupporters is vaak een verlies of een provocatie van tegenstanders de druppel die de emmer doet overlopen.

SELECTIE- EN PRIORITERINGSFASE

Zoals eerder genoemd worden deze risicofactoren gebruikt in de selectie- en prioriteringsfase om te bepalen of een persoon in aanmerking komt voor een PGA en om te bepalen welke prioriteit deze persoon dan krijgt. Daarnaast worden deze risicofactoren ook gebruikt om te bepalen op welk vlak een interventie het meest effectief zal zijn.

KLEURENSYSTEEM

Om te bepalen welke prioriteit een persoon krijgt binnen de PGA zal er gebruik gemaakt kunnen worden van een kleuren systeem. De gemeente Helmond gebruikt reeds een kleurensysteem bij de top 30 aanpak van probleemjongeren (zie figuur 2).

Ook de gemeente Nijmegen gebruikt een soortgelijk systeem. De gemeente Nijmegen neemt deel aan een pilot van een PGA voetbalgerelateerd geweld. De gemeente Nijmegen maakt echter gebruik van vier kleuren, te weten: groen, oranje, rood en donkerrood (Weitering, persoonlijke communicatie, 2018). De gemeente Helmond (2015) geeft de personen een kleur gebaseerd op het gedrag dat zij tonen zoals te zien is in figuur 2 . De gemeente Nijmegen hanteert een soortgelijke, maar meer supporter gerichte, onderverdeling. Onder 'groen' vallen de supporters die geen speciale aanpak behoeven. Onder 'oranje' staan de supporters die zich profileren als voetbalvandalen, maar nog geen (ernstige of gewelddadige) delicten op hun naam hebben staan. 'Rood' is bedoeld voor supporters die zich profileren als hooligan en ook betrokken zijn bij geweldpleging. 'Donkerrood', oftewel de rode kaart, is bedoeld voor hooligans die niet openstaan voor communicatie en/of te boek staan als notoire geweldplegers (Weitering, persoonlijke communicatie, 2018). De systemen van de gemeenten Helmond en Nijmegen komen met elkaar overeen. Echter zijn er interessante verschillen tussen de twee aanpakken, waardoor uit beide aanpakken het nodige te halen valt voor dit onderzoek. Deze verschillen zullen later in dit theoretisch kader besproken worden.

FIGUUR 2: AANPAK JEUGD EN VEILIGHEID HELMOND (GEMEENTE HELMOND, 2015)

RISICOSCORE SYSTEEM

Dit prioriteringssysteem brengt duidelijkheid, maar bepaalt niet waar een persoon aan moet voldoen om een klasse te zakken of stijgen. Het bepalen van de kleur die een persoon krijgt zal in dit onderzoek gebeuren doormiddel van een risicoscore systeem. Dit risicoscore systeem komt voort uit de toolbox voor de persoonsgerichte aanpak van high impact criminaliteit (HIC). Hierin worden scores gekoppeld aan bepaalde risicofactoren (zie figuur 3). De focus van dit risicoscore systeem ligt op eerder gepleegde delicten, terwijl in de PGA voetbalgerelateerd geweld de focus zal liggen op de eerder genoemde risicofactoren. De risicoscore die een persoon scoort zal leidend kunnen zijn in het bepalen welke kleur een persoon toegewezen krijgt.

In grote lijnen zal er een combinatie van het kleurensysteem en het risicoscore systeem nagestreefd kunnen worden. Om deze combinatie te laten werken moeten alle relevante risicofactoren en de hieraan gekoppelde scores meegenomen worden in het risicoscore systeem.

Criteria politiecontacten (12)		score
• leeftijd verdachte bij eerste politiecontact <= 14 jr		ja
• EN/OF 'startdelict' is roofdelict of bevat geweld (312/317)		ja
• EN/OF verdacht van roofdelict 312/317 afgelopen 5 jr		ja (+ aantal)
• EN/OF verdacht van roofdelict 312/317 afgelopen 2 jr		ja (+ aantal)
• EN/OF verdacht van geweldsdelict afgelopen 5 jr		ja (+ aantal)
• EN/OF verdacht van geweldsdelict afgelopen 2 jr		ja (+ aantal)
• EN/OF verdacht van woninginbraak afgelopen 5 jr		ja (+ aantal)
• EN/OF verdacht van woninginbraak afgelopen 2 jr		ja (+ aantal)
• EN/OF verdacht van aantal roof- en geweldsdelicten afgelopen 5 jr => 3		ja
• EN/OF laatste bekende feit: roofdelict of geweld		ja
• EN/OF aantal aanhoudingen afgelopen 5 jr => 10		ja (+ aantal)
• EN/OF aantal aanhoudingen afgelopen 2 jr => 4		ja (+ aantal)
Criteria justitiecontacten (5)		score
• leeftijd bij eerste veroordeling (OM of rechter) <= 15 jr		ja
• EN/OF veroordeling tot jeugddetentie		ja
• EN/OF aantal veroordelingen door rechter in afgelopen 5 jr >= 2		ja (+ aantal)
• EN/OF veroordeling door rechter in afgelopen 2 jr		ja
• EN/OF laatste veroordeling door rechter roofdelict of geweld		ja

FIGUUR 3: RISICOSCOREMODEL HIC (ROVERS, MOORS, JACOBS, & JANS, 2012)

ACTOREN

Wanneer bepaald is in welke klasse een persoon wordt ingedeeld is het van belang dat er een gepaste maatregel of interventie wordt uitgevoerd. Hiervoor is het ten eerste van belang dat de juiste actoren aangesloten zijn bij de aanpak. In de huidige aanpak werken gemeente, politie, BVO en OM samen in het casusoverleg. Er zijn veel mogelijkheden om actoren toe te voegen vanuit de reeds aangesloten organisaties.

Hierbij kan gedacht worden aan wijk- en jeugdagenten van de politie en casemanagers van de gemeente. Zoals eerder genoemd ligt de focus momenteel hoofdzakelijk op het straffen van daders, maar is het de bedoeling om deze focus te verleggen naar zorg. De gemeente Amsterdam heeft in het kader van een pilot de focus ook proberen te verleggen. Gemeente Amsterdam is daarom naast de samenwerking met politie, BVO en OM ook gaan samenwerken met lokale zorgpartners (Gemeente.nu, 2016). Ook voor dit onderzoek is het van belang naar deze mogelijkheden te kijken.

TAKEN EN VERANTWOORDELIJKHEDEN

Het is in de PGA van belang dat alle partners weten wanneer zij moeten optreden, maar ook wat er van hun verwacht wordt. Het gebruiken van een soortgelijke techniek als de gemeenten Helmond en Nijmegen kan een optie zijn. Beide gemeenten werken met een kleurensysteem om personen te classificeren en prioriteren. Gemeente Helmond heeft partners en soorten maatregelen gekoppeld aan elke kleur. Zo is het duidelijk voor alle partners wanneer en hoe zij moeten optreden (Gemeente Helmond, 2015). De gemeente Nijmegen werkt daarentegen met een lossere aanpak. Hierbij staan niet alle partners vast per kleur, maar wordt dit veelal bepaald in het casusoverleg. Vooral in de hogere klassen/kleuren is er weinig vastgelegd op het gebied van taken en verantwoordelijkheden. Daarentegen zijn de doelen die getracht bereikt te worden per kleur wel heel helder. Ook zijn er wel voorkeuren/richtlijnen via welke weg dit doel bereikt kan worden (Weitering, persoonlijke communicatie, 2018).

De gemeente Almelo heeft als wens dat het nemen van maatregelen of interventies sneller zal gaan verlopen. Het door de gemeente Helmond gebruikte systeem is hiervoor een geschikt middel. Hierin staan de benodigde partners en soort van aanpak van tevoren per kleur vast. Na het bepalen van de kleur kan er bij wijze van spreken direct actie ondernomen worden. Echter is deze werkwijze erg systematisch van aard. Dit kan ten koste gaan van de persoonsgerichtheid van de PGA. De gemeente Nijmegen werkt op een soortgelijke, maar minder gestructureerde manier dan de gemeente Helmond. In het systeem van de gemeente Nijmegen staan niet de actoren en de soorten interventies vast, maar zijn er doelen gekoppeld aan de kleuren. De manier waarop deze doelen bereikt zullen worden zijn niet vastgesteld. Dit biedt veel ruimte om de interventies op de persoon te richten. Echter eist deze manier van werken veel tijd, omdat per interventie overlegd moet worden welke interventie plaats zal vinden en wie hiervoor verantwoordelijk zijn.

Er wordt naar gestreefd dat de PGA voetbalgerelateerd geweld en overlast zal worden opgebouwd aan de hand van bestaande richtlijnen en een combinatie zal worden van verschillende aanpakken, theorieën, systemen en technieken. De combinatie van reeds succesvolle theorieën zal moeten leiden tot een zo hoog mogelijke mate van effectiviteit. Een systematische samenvatting van het theoretische kader is te vinden in de bijlagen (zie bijlage 2).

ONDERZOEKSMETHODEN

In dit hoofdstuk zijn de onderzoeksvragen geoperationaliseerd. Daarnaast is er, per onderzoeksvraag, aangegeven welke onderzoeksmethoden voor de beantwoording gebruikt zijn. Daaropvolgend zijn de gekozen onderzoeksmethoden toegelicht. Ten slotte is er in dit hoofdstuk besproken hoe de validiteit en betrouwbaarheid van het onderzoek gewaarborgd zijn.

Bij het doen van onderzoek is het belangrijk om onderscheid te maken tussen primair en secundair onderzoek. Onder primair onderzoek wordt veldonderzoek verstaan, oftewel onderzoek dat nog niet eerder is uitgevoerd. Primair onderzoek kan ook beschreven worden als fieldresearch (De afstudeerconsultant, 2014). Secundair onderzoek is het onderzoeken van literatuur, oftewel onderzoek dat al eerder is uitgevoerd (Scriptie.nl, 2015). Secundair onderzoek staat ook bekend als deskresearch (De afstudeerconsultant, 2014). Voor dit onderzoek is hoofdzakelijk secundair onderzoek gedaan. Hiervoor is gekozen omdat er al veel onderzoek naar dit onderwerp is gedaan. Echter was in het voorgaand onderzoek nog niet zo specifiek ingegaan op de toepassing binnen het voetbal. Om deze koppeling beter te kunnen maken en om de resultaten naar Almelo toe te spitsen is er gebruik gemaakt van primair onderzoek.

TOELICHTING ONDERZOEKSMETHODEN

In deze paragraaf zijn de gekozen onderzoeksmethoden toegelicht. De focus ligt in deze paragraaf op het uitleggen van de methoden, maar ook op het toelichten van bepaalde keuzes die genomen zijn binnen deze onderzoeksmethoden.

OVERLEGGEN EN VERGADERINGEN

Ondanks dat dit geen legitieme onderzoeksmethoden zijn, moeten deze wel kort besproken worden in dit hoofdstuk. Doormiddel van de bijgewoonde overleggen en vergaderingen is de wereld van voetbal en veiligheid duidelijk en eigen geworden. Deze overleggen en vergaderingen zijn onmisbaar geweest bij het begrijpen van de problemen, maar ook het vormen van ideeën over oplossingen. Ook hebben deze overleggen en vergaderingen wensen van partners naar voren gebracht die meegenomen zijn in dit onderzoek.

LITERATUURSTUDIE

Het overgrote deel van dit onderzoek is gedaan aan de hand van documentanalyse. Documentanalyse is in dit onderzoek hoofdzakelijk gebruikt om vanuit verschillende theorieën de meest ideale combinatie te ontwikkelen. Voor elke onderzoeksvraag ligt de basis bij documentanalyse. Omdat documentanalyse leidend is in een groot deel van dit onderzoek is het van belang dat er nagedacht is over de manier waarop bronnen gezocht zijn. Ten eerste is het van belang dat de gevonden bronnen niet gekleurd zijn. Dit is voorkomen door neutrale zoekopdrachten te gebruiken. Daarnaast is er altijd gezocht naar een tegengeluid bij het kiezen van bepaald theorieën. Voor dit onderzoek was het daarnaast ook van belang dat de juiste begrippen gebruikt werden bij de zoekopdrachten. Bijvoorbeeld wanneer er gezocht werd naar resultaten of modellen van andere persoonsgerichte aanpakken, is er gelet op het feit dat niet alle persoonsgerichte aanpakken met die naam te boek staan. Zo kunnen persoonsgerichte aanpakken ook top X aanpak of dadergerichte aanpak genoemd worden. Ook is er gebruik gemaakt van de zogenaamde sneeuwbaltechniek bij het literatuuronderzoek. Dit betekent dat er vanuit de literatuurlijst van een relevant document steeds meer relevante documenten voortkomen (Topscriptie.nl, z.d.).

INTERVIEWS

Er is gekozen om te werken met een half-gestructureerd interview. Bij een half-gestructureerd interview wordt gewerkt met een interviewprotocol waarin de onderwerpen die bevestigd moeten worden zijn opgenomen. Ook zijn in het interviewprotocol de basisvragen per onderwerp opgenomen, maar zijn doorvragen grotendeels weggelaten. Dit zorgt voor een vrijer interview waardoor er dieper op bepaalde onderwerpen in kan worden gegaan. Dit is ook meteen het grote verschil met een volledig gestructureerd interview. Bij een gestructureerd interview staan alle vragen en doorvragen al vast. Hierdoor is er weinig vrijheid en is er vooraf al bepaald hoe diep er ingegaan wordt op een bepaald onderwerp (Baarda & van der Hulst, 2017). De keuze voor een half-gestructureerd interview komt dus voort uit de wens voor een mate van vrijheid in het interview. Deze vrijheid kan de diepgang van het interview positief beïnvloeden en daarmee ook de bruikbaarheid van de resultaten. Echter kan de mate van vrijheid ook nadelige gevolgen meebrengen. Dit is dan ook de reden dat er niet is

gekozen voor een ongestructureerd interview. Bij een ongestructureerd interview wordt er geen gebruik gemaakt van een interviewprotocol. Dit betekent dat er niet vast staat welke onderwerpen behandeld gaan worden (Baarda & van der Hulst, 2017). Voor dit onderzoek is het van belang dat alle geïnterviewden hun licht kunnen laten schijnen op alle onderwerpen en daarom was een ongestructureerd interview niet gewenst. De keuze voor een half-gestructureerd interview is gemaakt omdat voor de interviews die gehouden gaan worden vrijheid, en daardoor mogelijk extra diepgang, en structuur, waardoor alle geïnterviewden hun licht op dezelfde onderwerpen kunnen laten schijnen, van belang zijn.

Na het afnemen van de interviews zijn deze getranscribeerd. Bij het transcriberen moest er gekozen worden tussen drie manieren van transcriberen, te weten; letterlijk transcriberen, woordelijk transcriberen of samenvattend transcriberen. Bij letterlijk transcriberen worden naast de antwoorden ook elke “euh”, gezichtsuitdrukkingen en lichaamshouding meegenomen in het transcript. Bij woordelijk transcriberen wordt er een lopend verhaal gemaakt van het interview. Er wordt dus alleen gekeken wat geïnterviewde als antwoord heeft gegeven. Samenvattend transcriberen is een vorm van woordelijk transcriberen, maar, zoals de naam aangeeft, wordt hierbij meteen een samenvatting gemaakt (Scribbr, 2014). Voor dit onderzoek is er gebruik gemaakt van woordelijk transcriberen, omdat enkel de antwoorden van respondent van belang zijn bij de informatieverzameling.

Toen het transcriberen voltooid was, zijn deze transcripten gecodeerd. Dit coderen is gebeurd in drie stappen omdat het kwalitatieve interviews betreft. De eerste stap was het open coderen. Hierbij is het hele transcript doorgenomen en zijn labels gehangen aan bepaald uitspraken en antwoorden. Deze labels staan voor verschillende thema's. De tweede stap was het axiaal coderen. De, bij het open coderen, opgehangen labels zijn hierbij met elkaar vergeleken en waar mogelijk onder een overkoepelend thema samengevoegd. Als laatste stap is er selectief gecodeerd. Hierbij is gezocht naar verbanden tussen de overkoepelende thema's en de labels. Deze stap heeft de resultaten van het interview naar voren gebracht (Tubbing, 2016).

Verder op in dit hoofdstuk is een toelichting gegeven over de gemaakte keuze voor bepaalde respondenten. Ook is de opzet voor de interviews te vinden in de bijlagen (zie bijlage 3).

OPERATIONALISERING ONDERZOEKSVRAGEN

In deze paragraaf zijn de onderzoeksvragen geoperationaliseerd naar (sub)variabelen en indicatoren. Daarnaast zijn hierin ook de onderzoeksmethoden per onderzoeksvraag weergegeven. Dit is systematisch weergegeven in tabellen. De laatste tabel (onderzoeksmethoden) gelden voor alle, daarvoor genoemde, indicatoren. De onderzoeksmethoden gelden dus niet enkel voor de indicatoren die, in de tabel, hieraan gekoppeld zijn.

ONDERZOEKSVRAAG 1

TABEL 1: OPERATIONALISERING ONDERZOEKSVRAAG 1

Onderzoeksvraag	Variabele	Sub variabele	Indicator	Onderzoeksmethoden
MET WELKE WET- EN REGELGEVING MOET REKENING GEHOUDEN WORDEN BIJ HET VORMGEVEN EN UITVOEREN VAN EEN PERSOONSGERICHTE AANPAK?	Relevante wet- en regelgeving	Relevante wetgeving bij de vormgeving	Beperkingen en mogelijkheden die voortkomen uit de wet- en regelgeving	Literatuuronderzoek
		Relevante wetgeving bij de uitvoering		

ONDERZOEKSVRAAG 2

TABEL 2: OPERATIONALISERING ONDERZOEKSVRAAG 2

Onderzoeksvraag	Variabele	Sub variabele	Indicator	Onderzoeksmethoden
MET WELKE RISICOFACTOREN MOET REKENING GEHOUDEN WORDEN BIJ HET SELECTEREN EN PRIORITEREN VAN PERSONEN DIE IN AANMERKING KOMEN VOOR DE PERSOONSGERICHTE AANPAK?	Risicofactoren voor geweld en agressief gedrag	Type supporters	Fanatics	Literatuuronderzoek
			Regular fans	
			Casuals	
		Individuele kenmerken	Biologische kenmerken	
			Psychische kenmerken	
			Verslavende middelen	
		Sociale omgeving	Vrienden en kennissen	Interview
			Het gezin	
		Maatschappelijke factoren	Afwijkende normen en waarden	
			Onvrede over sociale ongelijkheid	

ONDERZOEKSVRAAG 3

TABEL 3: OPERATIONALISERING ONDERZOEKSVRAAG 3

Onderzoeksvraag	Variabele	Sub variabele	Indicator	Onderzoeksmethoden
WELKE ACTOREN Zouden BIJ DE PERSOONSGERICHTE AANPAK BETROKKEN KUNNEN WORDEN?	Actoren die mogelijk kunnen aansluiten bij de PGA	Focus verleggen van straf naar zorg	Juiste expertise toevoegen	Literatuuronderzoek
			Interventies richten op risicofactoren	Interview
			Zorgactoren binnen de bestaande partners	

ONDERZOEKSVRAAG 4

TABEL 4: OPERATIONALISERING ONDERZOEKSVRAAG 4

Onderzoeksvraag	Variabele	Sub variabele	Indicator	Onderzoeks- methoden
HOE Zouden de taken en verantwoordelijkheden verdeeld kunnen worden over de verschillende actoren binnen de persoonsgerichte aanpak?	Verdeling van de taken en de verant- woordelijkheden tussen de partners	Duidelijkheid wanneer welke partner moet optreden	Snelheid van ingrijpen	Literatuuronderzoek
			Duidelijkheid tussen de partners	
		Hoe komt met tot de meest effectieve interventie	Samenwerking	Interview
			Juiste expertise	
			Benodigde partners werken samen	

WIJZE VAN BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN

In deze paragraaf is er per onderzoeksvraag toegelicht welke onderzoeksmethoden voor de beantwoording gebruikt zijn.

MET WELKE WET- EN REGELGEVING MOET REKENING GEHOUDEN WORDEN BIJ HET VORMGEVEN EN UITVOEREN VAN EEN PERSOONSGERICHT AANPAK?

Het doel van deze onderzoeksvraag is het maken van een overzicht van wet- en regelgeving waarmee rekening gehouden moet worden bij de uitvoering en de vormgeving van de PGA. Dit overzicht moet ervoor waken dat er tijdens het vormgeven of de uitvoering juridische misstappen worden genomen.

Om deze onderzoeksvraag te beantwoorden is de focus op deskresearch gelegd, omdat alle relevante wet- en regelgeving op te zoeken is in wetboeken of online. Daarnaast bestaan er al verschillende werkvelden waar een PGA geïmplementeerd is. Bij deze PGA's is ook meegenomen met welke wet- en regelgeving rekening gehouden moet worden. Ook is er gekeken naar de bestaande convenanten die voor de huidige aanpak zijn opgesteld. Bij de beantwoording van deze vraag was het overbodig om primair onderzoek te doen, omdat de informatie al beschikbaar is.

MET WELKE RISICOFACTOREN MOET REKENING GEHOUDEN WORDEN BIJ HET SELECTEREN EN PRIORITEREN VAN PERSONEN DIE IN AANMERKING KOMEN VOOR DE PERSOONSGERICHT AANPAK?

In deze onderzoeksvraag ligt de focus op het meten van welke risicofactoren voor agressief gedrag en geweld van invloed zijn op de kans dat een persoon betrokken raakt bij voetbalgerelateerde delicten. Het doel van deze onderzoeksvraag is het bepalen welke risicofactoren voor agressief gedrag en geweld het meeste van invloed kunnen zijn op de kans dat een persoon overgaat tot het plegen van voetbalgerelateerd geweld of overlast.

Om dit doel te bereiken is er gebruik gemaakt van secundair onderzoek. Ten eerste is, door verschillende theorieën te analyseren, bepaald welke risicofactoren relevant zijn voor dit onderzoek. Daarnaast is er, aan de hand van deze theorieën, ook bepaald welke risicofactoren de grootste relevantie hebben voor het overgaan van een persoon tot voetbalgerelateerd geweld en overlast. De resultaten die uit het literatuuronderzoek naar voren zijn gekomen zijn algemeen van aard. Om uiteindelijk aanbevelingen te kunnen doen die nuttig zijn voor de gemeente Almelo, is er gebruik gemaakt van interviews om de gevonden resultaten te richten op Almelo. Voor deze onderzoeksvraag was het van belang om met de respondenten te bespreken welke risicofactoren zij, als experts zijnde, het meest relevant vinden in de gemeente Almelo.

Naast dat er bepaald is welke risicofactoren voor agressief gedrag en geweld het zwaarst wegen, is er ook gekeken naar het de wijze waarop deze risicofactoren in de PGA gebruikt kunnen worden in bijvoorbeeld de prioriteringsfase of de interventiefase.

WELKE ACTOREN Zouden BIJ DE PERSOONSGERICHTE AANPAK BETROKKEN KUNNEN WORDEN?

Het doel van deze onderzoeksvraag is het vaststellen welke actoren kunnen bijdragen aan de effectiviteit van de PGA, maar ook of het haalbaar is om deze actor als partner op te nemen in de PGA.

Om deze doelen te bereiken is er een combinatie gemaakt van primair en secundair onderzoek. Aan de hand van literatuurstudie is besloten welke actoren kunnen aansluiten bij de PGA en of deze actoren bijdragen aan de effectiviteit. Verschillende PGA's zijn hiervoor geanalyseerd met de focus op de gekozen partners en op de ervaringen met deze partners.

De informatie die uit de literatuurstudie gehaald is, is doormiddel van interviews meer toegespitst op specifieke actoren in Almelo. Dit heeft meer specifieke informatie gegeven over de haalbaarheid van het opnemen van die actoren als partners in de PGA. Daarnaast hebben deze interviews de mogelijkheid om te onderzoeken wat deze actoren zelf als mogelijkheden en/of beperkingen zien voor hun inmenging in de PGA en de effectiviteit van die inmenging gegeven.

HOE Zouden DE TAKEN EN VERANTWOORDELIJKHEDEN VERDEELD KUNNEN WORDEN OVER DE VERSCHILLENDE ACTOREN BINNEN DE PERSOONSGERICHTE AANPAK?

Voor deze onderzoeksvraag is beoogd te meten hoe de taken en verantwoordelijkheden verdeeld kunnen worden over de verschillende actoren zodat de aanpak zo snel en effectief mogelijk is. Voor deze onderzoeksvraag ligt de focus op primair onderzoek. Hoofdzakelijk is hiervoor gekozen omdat de resultaten die hier gevonden worden toepasbaar moeten zijn op Almelo. Bij de beantwoording van deze onderzoeksvraag is gekeken naar de bij onderzoeksvraag 3 gevonden (potentiële) actoren.

RESPONDENTEN

Het is voor dit onderzoek helaas niet gelukt alle beoogde expertises te interviewen. Het plan was om wijkagenten, jeugdagenten en procesmanagers te interviewen. Tijdens de eerste interviews kwam naar voren dat het van belang kon zijn om ook enkele bemoeizorgers te interviewen. Uiteindelijk zijn er interviews uitgevoerd met wijkagenten, een procesmanager en een agent met voetbal in zijn portefeuille. Het interviewen van jeugdagenten is niet gelukt hoofdzakelijk omdat door de bezuinigingen er in Almelo, maar enkele jeugdagenten zijn. De beschikbare jeugdagenten zagen het nut niet in van het interview of waren niet in staat/niet bereid hier tijd voor vrij te maken. Ook het interviewen van bemoeizorgers is niet gelukt. De reden hiervoor is het feit dat er een officiële aanvraag gedaan moest worden voor een interview die helaas niet goedgekeurd is. De hierdoor verloren informatie is grotendeels opgevangen door de overige respondenten. Zij hebben mij, voor zover hun kennis strekt, informatie gegeven over de werkwijze en eventuele mogelijkheden van jeugdagenten en bemoeizorgers. Doordat de overige respondenten informatie over de missende expertise konden verstrekken is er uit de interviews genoeg informatie voortgekomen waaruit nuttige aanbevelingen gedaan kunnen worden.

BETROUWBAARHEID EN VALIDITEIT

In deze paragraaf is besproken hoe ervoor is gezorgd dat het onderzoek zo valide en betrouwbare mogelijk gehouden is. Een valide onderzoek is niet in definitie ook betrouwbaar en andersom. Als eerste zijn de begrippen validiteit en betrouwbaarheid gedefinieerd. Daarna is uitgelegd hoe dit onderzoek zo betrouwbaar en valide mogelijk gehouden is.

BETROUWBAARHEID

Betrouwbaarheid kan ook wel de haalbaarheid van een meting genoemd worden. De vraag bij betrouwbaarheid is: "In hoeverre blijven de resultaten gelijk wanneer de meting meerdere keren op dezelfde manier en in dezelfde situatie wordt afgenomen?" Een betrouwbare meting kent weinig tot geen afwijking tussen de testresultaten wanneer deze meerdere keren op de dezelfde manier wordt afgenomen. Hoe groter de afwijking tussen de resultaten, hoe minder betrouwbaar de meting is (Drenth & Sijsma, 1990).

BETROUWBAARHEID INTERVIEWS

De betrouwbaarheid van de interviews is gewaarborgd door de interviews half-gestructureerd te voeren. Vrijheid is voor de diepgang van het interview van belang maar kan ook nadelige gevolgen hebben voor de betrouwbaarheid. De keuze voor een half-gestructureerd interview heeft er voor gezorgd dat de resultaten van de interviews betrouwbaar zijn. Hierbij staan alle onderwerpen die besproken moeten worden vast in een interviewprotocol. Het gebruik van dit protocol waarborgt de betrouwbaarheid van de interviews. Echter kan met een half-gestructureerd interview de betrouwbaarheid niet geheel gewaarborgd worden. De reden hiervoor is dat niet bij elk interview dezelfde vragen gesteld worden. Hiervoor is bewust gekozen zodat er diepgang in het interview zit. Bij een gestructureerd interview valt een groot deel van de diepgang weg.

BETROUWBAARHEID LITERATUURSTUDIE

Om de betrouwbaarheid van documentanalyse te waarborgen is er goed op gelet dat er neutrale zoekopdrachten gebruikt zijn. De zoekopdrachten mogen geen vorm van vooringenomenheid bevatten. Dit zal resulteren in gekleurde resultaten. De betrouwbaarheid zal hieronder lijden, omdat er maar een kant van het verhaal wordt belicht. Het gebruik van neutrale zoekopdrachten heeft ervoor gezorgd dat beide kanten van het verhaal belicht zijn. Daarnaast is er, wanneer er gebruik is gemaakt van een gekleurde bron, altijd een tegenpool van deze bron gezocht. Het gebruiken van deze technieken heeft de betrouwbaarheid van de literatuurstudie positief beïnvloed.

VALIDITEIT

Er bestaat geen eenduidige betekenis voor het begrip validiteit. Echter wordt validiteit in het meest algemene beschreven als de mate waarin een test zijn doel beantwoord. Oftewel meet het meetinstrument wat het moet meten? Het kan zijn dat een test niet valide is voor een bepaald doel, maar voor een andere doel juist wel. Zo kan een test vaak niet alle aspecten van het begrip testen (Drenth & Sijsma, 1990). Het is van belang dat er duidelijk vast staat welk doel een bepaalde test of meetinstrument moet behalen. Als het doel duidelijk is kan er gekeken worden of de tests en meetinstrumenten dit ook daadwerkelijk meten en dus valide zijn. Om een onderzoek valide te laten zijn moeten de systematisch fouten uit de tests en meetinstrumenten worden gehaald. Validiteit is te onderscheiden in vier vormen. Namelijk indrukvaliditeit, inhoudsvaliditeit, begripsvaliditeit en externe validiteit (Nederlands jeugdinstituut, 2017). Deze vier vormen zijn hieronder kort beschreven. Daaropvolgend is uitgelegd hoe de validiteit van dit onderzoek gewaarborgd is.

INDRUKSVALIDITEIT

Indrukvaliditeit is simpelweg validiteit op het eerste gezicht. Hiermee wordt bedoeld: ziet het meetinstrument, de test of de antwoorden er valide uit. Deze vorm van validiteit heeft (bijna) geen wetenschappelijke waarde (Nederlands jeugdinstituut, 2017). Echter kan het een goede eerste indicatie zijn of het meetinstrument valide is of zal zijn. Wanneer een meetinstrument of test niet valide lijkt op het eerste gezicht, is de kans kleiner dat deze toch valide blijkt te zijn.

INHOUDSVALIDITEIT

Inhoudsvaliditeit richt zich op de dekking die een instrument heeft. Het is belangrijk dat een meetinstrument alle aspecten van het begrip voldoende vertegenwoordigt (Nederlands jeugdinstituut, 2017). Als een meetinstrument niet alle aspecten dekt zullen de resultaten ook niet alle aspecten dekken.

BEGRIPSVALIDITEIT

Begripsvaliditeit heeft betrekking op het theoretische begrip dat gemeten dient te worden. De mate waarin een meetinstrument een bepaald theoretisch begrip meet, bepaalt de mate van begripsvaliditeit. Dit is te meten door te kijken naar voorgaande onderzoeken en de resultaten hiervan, maar ook door af te vragen of de vragen goed gesteld zijn en of de sfeer vrij genoeg is voor de geïnterviewde om eerlijk antwoord te geven (Tilburg University, 2018).

EXTERNE VALIDITEIT

De externe validiteit van een onderzoek bepaalt in hoeverre er vanuit de resultaten algemeen geldende uitspraken kunnen worden gedaan. Hoe algemener de resultaten hoe groter de externe validiteit (Nederlands jeugdinstituut, 2017).

VALIDITEIT INTERVIEWS

De validiteit is wederom, grotendeels, gewaarborgd door gebruik te maken van het half gestructureerde interview. Opnieuw zou, om de validiteit te waarborgen, een geheel gestructureerd interview meer zekerheid geven, maar zoals genoemd is dat voor dit onderzoek niet wenselijk. Door thema's en onderwerpen vast te leggen is er voor gezorgd dat er gemeten wordt wat er gemeten moet worden. Oftewel de validiteit is hierdoor gewaarborgd. Ook voor het waarborgen van de verschillende soorten validiteit speelt de keuze voor een half-gestructureerd interview een grote rol. Het gebruik van een interviewprotocol waarborgt de indrukvaliditeit omdat zo'n protocol een gestructureerde uitstraling heeft. Daarnaast bepaalt het interview ook de mate van inhoudsvaliditeit. In het interviewprotocol zijn alle onderwerpen opgenomen die worden besproken. Hierdoor kon goed gewaarborgd worden dat alle onderwerpen genoeg aandacht kregen. Om de begripsvaliditeit volledig te kunnen waarborgen zou er gekozen moeten zijn voor een gestructureerd interview. Bij een gestructureerd staan alle vragen en de stelling hiervan al vast. Hierdoor kan er beter gekeken worden of een vraag goed wordt gesteld. Echter heeft de keuze voor een half-gestructureerd interview de mate van begripsvaliditeit niet ver naar beneden gehaald. Ook bij een half-gestructureerd interview wordt er nagedacht over de vraagstelling. De externe validiteit van de interviews is laag. De interviews die gehouden zijn hebben als doel gehad om te achterhalen wat de mogelijkheden voor Almelo specifiek zijn.

Het komt erop neer dat de keuze voor het half-gestructureerde interview de validiteit grotendeels heeft weten te waarborgen. Echter zou een gestructureerd interview meer zekerheid bieden, maar zoals eerder genoemd is dit, ten behoeve van de resultaten, niet wenselijk.

VALIDITEIT LITERATUURSTUDIE

Bij het waarborgen van de validiteit van documentanalyse was het vaststellen van de zoektermen van groot belang. De zoektermen zijn zorgvuldig gekozen om tot de resultaten te komen die nodig waren bij de beantwoording van de vragen. De literatuurstudie is pas valide wanneer er gemeten wordt wat er gemeten moet worden. Het vooraf bepalen van zoektermen en het zorgvuldig samenstellen van zoekopdrachten heeft de validiteit aanzienlijk verbeterd.

Het vaststellen van de zoektermen is ook de indrukvaliditeit ten goede gekomen, omdat hiermee met een oogopslag te zien is dat gemeten is wat gemeten moest worden. De inhoudsvaliditeit is gewaarborgd door de zoektermen onder te verdelen onder de verschillende onderwerpen. Hierdoor kon bepaald worden of elk onderwerp genoeg behandeld was. De resultaten die voortkomen uit de documentanalyse hadden een hoge mate van externe validiteit, omdat er ook gezocht is naar algemeen inzetbare informatie. De beantwoording van de onderzoeksvragen bevatten echter een lage mate van validiteit. De reden hiervoor is dat de uiteindelijk beantwoording van de vragen gericht is op de situatie in Almelo en is daardoor minder algemeen inzetbaar.

ONDERZOEKSRESULTATEN

In dit hoofdstuk worden de onderzoeksresultaten gepresenteerd. Per onderzoeksvraag zijn de relevante resultaten die bijdragen aan de beantwoording van deze vraag behandeld.

ONDERZOEKSVRAAG 1

“Met welke wet- en regelgeving moet rekening gehouden worden bij het vormgeven en uitvoeren van een persoonsgerichte aanpak?”

Bij de beantwoording van deze onderzoeksvraag is getracht een overzicht te schetsen van de relevante wet- en regelgeving voor de PGA. Daarnaast is bij de beantwoording ook toegelicht welke onderdelen in deze wet- en regelgeving de meeste aandacht behoeven.

ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING (AVG)

Ten eerste moet er rekening gehouden met de AVG. Deze wet bevat alle rechten en plichten die organisaties hebben bij de verwerking van persoonsgegevens, maar deze bevat ook de rechten die personen hebben bij de verwerking van hun persoonsgegevens.

De AVG is van grote impact op de PGA. De AVG beïnvloedt het delen van informatie tussen de partners. Dit beïnvloedt op zijn beurt weer de samenwerking. Samenwerking is voor de PGA van essentieel belang. De PGA is simpelweg een samenwerkingsverband waarin verschillende partners samen tot een interventie of een combinatie van interventies komen. Communicatie en samenwerking is voor een PGA van essentieel belang (Aalbersberg et al., 2018).

De AVG belemmert echter niet direct het delen van de informatie. De AVG stelt hier rechten en plichten aan voor organisaties en betrokkenen (de personen wie de informatie betreft). Het belangrijkste is dat er een goede onderbouwing moet liggen waarom bepaalde persoonsgegevens verwerkt moeten worden. Echter biedt de AVG hier voor de PGA een uitweg. Art. 41 lid 1 sub c UAVG luidt: “De verwerkingsverantwoordelijke kan de verplichtingen en rechten buiten toepassing laten voor zover zulks noodzakelijk en evenredig is ter waarborging van de openbare veiligheid”. Dit betekent dat voor gegevensverwerking binnen de PGA één onderbouwing zal voldoen. Deze moet onderbouwen waarom de verwerking van persoonsgegevens nodig is voor en bijdraagt aan de waarborging van de openbare orde. Naast deze onderbouwing moet er wel voldaan worden aan een aantal voorwaarden die zijn opgesteld in art. 41 lid 2 UAVG. Deze voorwaarden komen neer op het bepalen van een termijn waarop de gegevens vernietigd worden en welke gegevens verwerkt dienen te worden.

De consequenties die overtreding van de AVG met zich mee kan brengen benadrukken het grote belang van het naleven van deze wet. De autoriteit persoonsgegevens (AP) fungeert als toezichthouder in Nederland. Zij hebben de mogelijkheid om een boete van maximaal 20.000.000 euro op te leggen bij overtreding van de AVG (Wesseling, 2017a). Daarnaast kan er ook vanuit de betrokkenen zelf actie ondernomen worden waardoor organisaties tegen hoge schadeclaims en proceskosten kunnen aanlopen (Wesseling, 2017b).

WET POLITIEGEGEVENS (WPG)

In de Wpg zijn de regels opgenomen met betrekking tot het verwerken van persoonsgegevens in het kader van de uitvoering van de politietaak. De Wpg geldt alleen voor verwerking van politiegegevens: “Elk persoonsgegeven dat in het kader van de uitoefening van de politietaak wordt verwerkt” (Art. 1 sub a Wpg, 2018). De politie voert naast de politietaak ook toezichthoudende taken uit op basis van bijzondere wetten. Voor gegevensverwerking in het kader van de uitvoering van deze taken geldt ook voor de politie de AVG.

De Wpg biedt de politie enerzijds mogelijkheden voor een optimale uitvoering van de politietaken. Anderzijds bevat de wet waarborgen voor de burger tegen onrechtvaardige inbreuken op de privacy (*Kamerstukken II*

2005/2006, 30327,3, p. 1). Deze waarborgen vormen in eerste instantie een belemmering voor de gegevensverwerking binnen de PGA. Echter is ook binnen deze wet een uitzondering opgenomen waar de PGA onder valt. In art. 20 lid 1 Wpg is geregeld dat politiegegevens gedeeld kunnen worden in samenwerkingsverband met het oog op een zwaarwegend algemeen belang. Het algemene belang dat het samenwerkingsverband van de PGA heeft is het handhaven van de openbare orde, zoals ook genoemd in art. 20 lid 1 sub b Wpg. Deze wetten bieden voor de PGA handvatten om gebruik te kunnen maken van politiegegevens. Echter moet er wel voldaan worden aan de voorwaarden uit art. 20 lid 2 Wpg. Dit artikel regelt welke zaken vastgelegd moeten worden voordat tot een structurele verstrekking van politiegegevens voor een samenwerkingsverband over gegaan kan worden. Ook in art. 32 lid 2 Wpg opgenomen meldplicht is van toepassing op de PGA. Deze meldplicht houdt in dat er schriftelijk melding gedaan moet worden van gemeenschappelijke verwerking van politiegegevens aan het College bescherming persoonsgegevens (Cpb).

Het is het belangrijk dat bij de verwerking van de politiegegevens voldaan wordt aan de, in art. 20 lid 2 Wpg en art. 32 lid 2 Wpg, opgelegde voorwaarden. Politiegegevens zijn gevoelige en zeer vertrouwelijke gegevens. Het Cpb is belast met het toezicht op de naleving van de Wpg zoals vastgelegd in art. 35 lid 1 Wpg. Wanneer de voorwaarden uit de Wpg niet nageleefd worden kan de betrokkenen een boete opgelegd worden door het Cpb (art. 35 lid 2, 2018). Dit benadrukt wederom het belang dat hangt aan de naleving van deze wet.

WET JUSTITIËLE EN STRAFRECHTELIJKE GEGEVENS (WJSG)

Ook moet er binnen de PGA rekening worden gehouden met de Wjsg. Deze wet bevat regels die een zorgvuldige omgang met strafvorderlijke en justitiële gegevens door het openbaar ministerie waarborgen. Wederom brengt deze wet beperkingen mee voor het delen van informatie, maar ook brengt deze wet handvatten mee voor gegevensverwerking in de PGA. Zo is in art. 39f lid 1 Wjsg vastgelegd dat er situaties en/of doeleinden zijn waarvoor van de regels afgeweken kan worden betreffende strafvorderlijke gegevens. Art. 8a lid 1 Wjsg heeft exact dezelfde strekking. Echter betreft het hier justitiële gegevens.

In art. 39f lid 1 Wjsg is geregeld dat in bepaalde gevallen strafvorderlijke gegevens gedeeld mogen worden. In art 8a lid 1 Wjsg is dit geregeld voor de justitiële gegevens. Met deze wet moet rekening gehouden in de PGA omdat bij de aanpak ook het OM aansluit. Wanneer nodig is het van belang dat ook deze partner informatie kan delen met de partners. De Wjsg is in mindere mate relevant, omdat er eerder gebruik gemaakt wordt van politiegegevens, geregeld in de Wpg, dan van justitiële en strafvorderlijke gegevens. Aan deze uitzondering op de regels zitten wederom voorwaarden vast. Deze voorwaarden zijn voor zowel strafvorderlijke gegevens als justitiële gegevens geregeld in art. 39f lid 3. Gelijk aan de Wpg, geldt ook voor de Wjsg dat het Cpb bij overtreding van de wet een boete kan opleggen aan de desbetreffende organisaties (art. 35 lid 2, 2018).

WET MAATREGELEN BESTRIJDING VOETBALVANDALISME EN ERNSTIGE OVERLAST (MBVEO)

De MBVEO regelt (grotendeels) de bevoegdheden die burgemeesters en officier van justitie (ovj) hebben voor de aanpak van daders van voetbalgerelateerd geweld. De wetten die de MBVEO voortbrengt zijn opgenomen in de gemeentewet (Gemw) en het wetboek van strafvordering (Sv). Voor de PGA is het belangrijk deze wetten in het achterhoofd te houden bij het verdelen van taken en verantwoordelijkheden. De burgemeester en ovj zijn niet direct betrokken bij de samenwerking in de PGA, maar zij kunnen wel gevraagd worden op te treden bij casussen. Om dit op te nemen in de PGA moet er in de ontwikkeling rekening gehouden worden dat er aan voorwaarden voldaan moet worden voordat burgemeester en ovj over kunnen gaan op deze interventies. De burgemeester moet voldoen aan de voorwaarden vastgelegd in art. 172a Gemw en art. 172b Gemw. Voor de ovj zijn deze voorwaarden opgenomen in art. 509hh. Naast de individuele voorwaarden die gesteld zijn aan de bevoegdheden van de burgemeester en de ovj, bestaat er ook de voorwaarde dat de burgemeester in enkele gevallen niet een bevel kan opleggen wanneer de ovj reeds een gedragsaanwijzing heeft opgelegd (art. 172a lid 5 Gemw).

Hoofdzakelijk bij de ontwikkeling van de PGA is het van belang rekening te houden met de Mbveo. Bij het ontwikkelen van de taken- en verantwoordelijkhedenverdeling is het van belang om mee te nemen welke mogelijkheden de burgemeester en officier van justitie hebben.

BEGINSELEN

In het strafrecht bestaan drie pijlers die ook wel de ‘magna charta’ van het strafrecht worden genoemd. Deze drie pijlers zijn het legaliteits-, het subsidiariteits- en het proportionaliteitsbeginsel (van den Wyngaert, 2006). Ook voor de PGA moeten deze beginselen in het achterhoofd gehouden worden. Ten eerste het proportionaliteitsbeginsel, die de balans tussen de ernst van het strafbare feit en de strafmaat bewaakt (van den Wyngaert, 2006), is voor de PGA een interessante pijler. Het is van belang dat bij de indeling van de personen in verschillende categorieën en het bepalen van interventies rekening wordt gehouden met de balans tussen het getoonde gedrag en de mate van inbreuk op het leven van de persoon. Het legaliteitsbeginsel, die bewaakt dat mensen alleen gestraft kunnen worden voor feiten die bij wet strafbaar gesteld zijn (van den Wyngaert, 2006). De PGA is niet alleen gericht op het straffen van daders. Hierdoor kan het voorkomen dat er interventies worden uitgevoerd op personen die geen strafbaar feit hebben gepleegd, maar wel aandacht opeisen. Het subsidiariteitsbeginsel, die regelt dat alleen gestraft kan worden wanneer dit noodzakelijk geacht wordt, maar ook dat alleen het noodzakelijke strafbaar gesteld kan worden (van den Wyngaert, 2006), is komt terug in de PGA. Het eerste deel van dit beginsel is grotendeels waarvoor de PGA wordt ingezet. Doormiddel van de PGA wordt er alleen nog maar gestraft wanneer dit noodzakelijk wordt geacht. Echter kunnen er wel interventies worden uitgevoerd in plaats van straffen. Het strafbaar stellen van feiten is voor de PGA niet van toepassing.

CONVENANTEN

Om binnen de huidige aanpak aan de wet- en regelgeving te voldoen bestaan er twee convenanten. Het eerste convenant is het convenant betaald voetbal in Almelo. Ook in de nieuwe aanpak moeten de afspraken die hierin zijn vastgelegd nageleefd worden. Dit convenant is ondertekend door de politie, BVO Heracles, OM, supportersverenigingen en gemeente en bevat diverse afspraken over betaald(!) voetbalgerelateerde zaken. Op het gebied van voetbalveiligheid en de bestrijding van voetbalvandalisme zijn er in het convenant afspraken opgenomen over werkwijzen, verantwoordelijkheden en samenwerking. Van deze afspraken kan niet zomaar afgeweken worden. Daarom is het van belang om, waar mogelijk, deze afspraken te honoreren. Uiteraard zal het maken van nieuwe afspraken niet ontweken kunnen worden.

Het tweede convenant is de privacyregeling betaald voetbal Oost-Nederland. Het convenant dat ondertekend is door politie, OM en de gemeenten Zwolle, Enschede en Almelo bevat afspraken over gegevensverwerking en -bescherming. Deze afspraken zijn gericht op persoonsgegevens, als beschreven in art. 1 UAVG, politiegegevens als beschreven in art. 1 lid a Wpg, justitiële gegevens, als beschreven in art. 1 lid a Wjsg, en strafvorderlijke gegevens, als beschreven in art. 1 lid b Wjsg. Niet alleen moet er rekening worden gehouden met de bestaande afspraken, ook moet er gekeken worden of met de ontwikkeling van de PGA behoefte aan nieuwe afspraken ontstaat.

ONDERZOEKSVRAAG 2

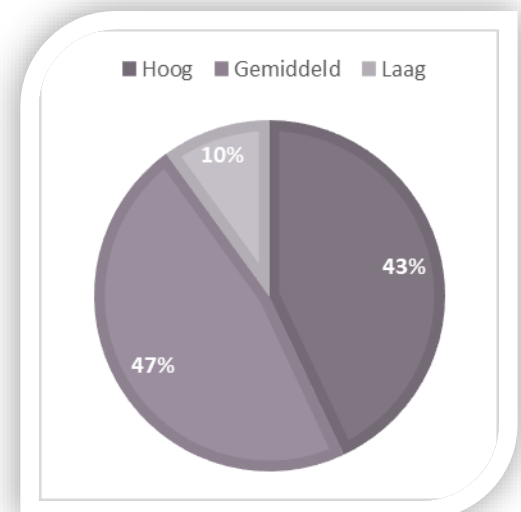
“Met welke risicofactoren moet er rekening gehouden worden bij het selecteren en prioriteren van persoon die in aanmerking komen voor de persoonsgerichte aanpak?”

Voor deze onderzoeksvraag zijn verschillende theorieën over risicofactoren voor agressief gedrag en geweld getoetst. Hierbij is gekeken in hoeverre deze verschillende theorieën van toepassing zijn op (potentiële) daders van voetbalgerelateerd geweld en overlast. Daarnaast is er gekeken in hoeverre de verschillende theorieën van toepassing zijn op de gemeente Almelo. Ook is er gekeken per risicofactor of het mogelijk is om hier interventies op te richten. Er is gekozen om de categorieën uit de theorieën aan te houden.

TYPE SUPPORTERS

Ten eerste wordt er een beeld geschetst van voetbalsupporters in Nederland en waar mogelijk specifiek in Almelo. Daarnaast worden verschillende typen supporters die het voetbal kent besproken.

Het meest voor de hand liggende kenmerk van voetbalsupporters is het geslacht. De overgrote meerderheid van de voetbalsupporters is (jonge) man (Heijnen, 2010). Volgens cijfers van Withaar, Nuytinck, Rondagh, en Van Kastel (2016) was 87% van de supporters, die regelmatig het stadion bezochten in het seizoen 2015/2016, van het mannelijke geslacht. Dit percentage was voorgaande jaren nagenoeg gelijk 86% in de seizoenen 2013/2014 (Kolman, Van Rooien, Groenendijk, Van Kastel, & De Boer, 2014) en 2014/2015 (Buunk, Boer, Van Rooijen, & Van Kastel, 2015). De gemiddelde leeftijd van supporters is ook al jaren gelijk en is in het seizoen 2015/2016 vastgesteld op 45 jaar (Withaar et al., 2016). Kolman et al. (2014) onderzochten in het seizoen 2013/2014 ook het gemiddelde opleidingsniveau van de eredivisie supporters (figuur 4). Hierin is te zien dat slechts 10% van de supporters een laag opleidingsniveau heeft. In het interview geeft P. Elzinga (Bijlage 5.3) aan dat Almelo een sociaal zwakkere stad is waar het opleidingsniveau over het algemeen laag ligt.

FIGUUR 4: OPLEIDINGSNIVEAU EREDIVISIE SUPPORTERS SEIZOEN 2013/2014 (KNVB, 2014).

Als er gekeken wordt naar de kenmerken van supporters is het ook van belang om naar de drie verschillende typen supporters van Tapp en Clowes (2002) te kijken. Zij hebben, op basis van vijf typen supporters van Australian Rule Football ontwikkeld door Stewart en Smith (1997), drie groepen voetbal supporters onderscheiden, te weten, fanatics, regular fans en casuals (Heijnen, 2010). Fanatics hebben de grootste commitment met de club en identificeren zich hier enorm mee. Een overwinning is belangrijker dan het getoonde spel en de club is een prioriteit in het leven (Heijnen, 2010). Tapp en Clowes (2002) stellen dat regulars een ander idee hebben over loyaliteit. Zij zien de support als loyaliteit en niet het vaak bezoeken van een wedstrijd. Regular fans identificeren zich met de club, maar gaan ook bij andere clubs kijken. Voor deze fans speelt de aantrekkelijkheid van de wedstrijd een grote rol (Heijnen, 2010). De laatste groep is de casuals. De personen in deze groep kunnen eigenlijk geen fans of supporters genoemd worden. Casuals hebben een lage identificatie met de club, maar komen naar de wedstrijd voor de adrenaline. Het getoonde spel is deels van belang voor deze groep. Deze groep wil namelijk een spannende wedstrijd zien en prefereren een nipt verlies boven een dikke overwinning, omdat een nipt verlies meer spanning en adrenaline met zich mee brengt (Heijnen, 2010). Withaar et al. (2016) hebben een onderscheid gemaakt in eredivisiesupporters. Zij hebben hiervoor gekeken naar de plekken die de verschillende groepen bezetten in het stadion of specifieke kenmerken van deze supporters. Hieruit zijn vijf groepen naar voren gekomen, te weten, het sfeervak, jonge supporters, de lange zijde, losse verkoop en het familievak. De losse verkoop en het familievak kunnen vergeleken worden met de regular fans van Tapp en Clowes (2002). Dit zijn supporters die wel een binding hebben met de club, maar hoofdzakelijk voor het voetbal komen. Aan de lange zijde zitten de, over het algemeen, oudere zeer trouwe supporters. Zij hebben een sterke binding met de club, maar de

aantrekkelijkheid van de wedstrijd speelt ook een grote rol. Deze groep is een mengeling van regular fans en fanatics. Het sfeervak, waar de meest fanatieke supporters zitten, en de jonge fans, die de komende generatie van het sfeervak vormen, bevat twee van de door Tapp en Clowes (2002) onderscheiden groepen. Een groot deel van deze groepen heeft een zeer sterke binding met de club en een overwinning gaat boven een aantrekkelijk wedstrijd voor deze groepen. Hier gaat het dus over fanatics. Echter is er ook een deel in deze groepen die geen binding heeft met de club en puur voor de adrenaline naar het stadion komt. Deze twee groepen bevatten dus fanatics en casuals.

RISICOFACTOREN VOOR AGRESSIEF GEDRAG EN GEWELD

Risicofactoren voor agressief gedrag en geweld zijn door van Erpecum (2015) ingedeeld in 4 verschillende categorieën, te weten, Individuele kenmerken, sociale omgeving, maatschappelijke factoren en fysieke omgeving. Voor dit onderzoek is de fysieke omgeving buiten beschouwing gelaten omdat deze categorie niet verklaart waarom een persoon over gaat op agressief gedrag en geweld, maar verklaart welke situaties en omstandigheden de kans vergroten op agressief gedrag en geweld. Voor dit onderzoek zijn deze theorieën niet van belang.

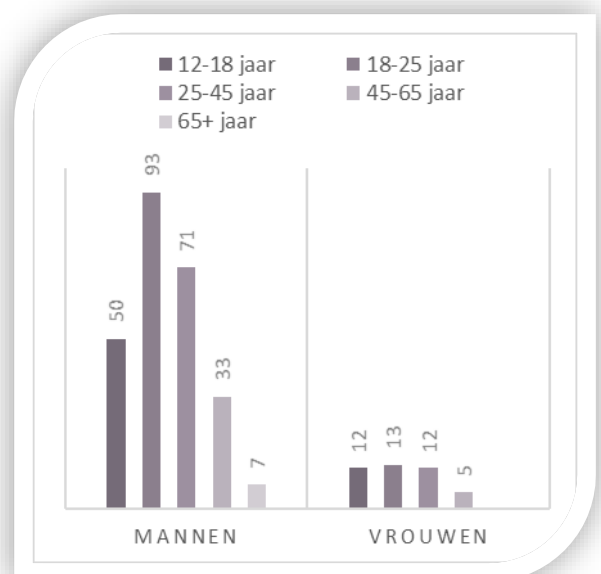
INDIVIDUELE KENMERKEN

De individuele kenmerken heeft van Erpecum (2015) wederom onderverdeeld in biologische kenmerken, psychische kenmerken en verslavende middelen.

BIOLOGISCHE KENMERKEN

Ten eerste spreekt van Erpecum (2015) over aangeboren agressiedrift. Deze theorie, waarvan Sigmund Freud en Konrad Lorenz grondlegger waren, verklaart dat elke persoon een aangeboren agressiedrift heeft. Op deze theorie is echter veel kritiek, voornamelijk omdat deze niet verklaart waarom de ene persoon wel en de andere persoon niet tot agressief gedrag en geweld overgaat. De meer genuanceerde en hedendaagse theorie spreekt niet van een algemene aangeboren agressiedrift, maar legt de mogelijkheden voor zo'n agressiedrift in de neurobiologische processen. Dit zijn elektrische en chemische activiteiten in de hersenen. Verschillende afwijkingen in deze processen die voort kunnen komen uit alcohol- of drugsgebruik tijdens de zwangerschap, blootstelling aan giftige gassen etc. kunnen, volgens deze theorie, leiden tot beschadiging van het taal- en leervermogen, oftewel hersenbeschadiging in de prenatale fase, wat weer kan leiden tot zwakkere sociale relaties, wat geweld en agressiviteit bevordert (Hoogerwerf, 1996). Van Erpecum (2015) noemt deze hersenbeschadiging in de prenatale fase ook als risicofactor. De algemene aard van deze risicofactor maakt dat met deze risicofactor rekening gehouden moet worden. Op het gebied van interventies is het, in de fase wanneer de persoon op de radar komt, niet mogelijk om interventies in te zetten om deze problemen op te lossen, omdat simpelweg het kwaad al is geschied. H. Buis (bijlage 5.2) geeft op het gebied van een aangeboren agressiedrift aan dat dit vast mee zal spelen, want iemand die niet agressief aangelegd is zal ook niet overgaan op geweld. Echter geven andere respondenten aan dat zaken als een aangeboren agressiedrift en hersenbeschadiging medische zaken zijn die wel bijdragen aan de kans, maar waar zij moeilijk, zo niet onmogelijk, verandering in kunnen aanbrengen.

Naast een aangeboren agressiedrift en hersenbeschadiging in de prenatale fase spreekt Erpecum (2015) ook over hormonen als zijnde biologische kenmerken. Het mannelijke hormoon testosteron wordt vaak genoemd als oorzaak van de mannelijke oververtegenwoordiging in de geweldsdelict cijfers (figuur 5). Onderzoek bevestigt dat testosteron agressief kan maken, maar dat dit hoofdzakelijk aan de man en de omstandigheden ligt of dit daadwerkelijk gebeurt. Een man zal, in een situatie waar intimidatie zin heeft, onder invloed van testosteron verleid worden hiertoe over te gaan (Fine, 2017). Daarnaast worden ook stresshormonen vaak genoemd als oorzaak van deze oververtegenwoordiging. Mensen worden door stresshormonen voorbereid om te vechten of te vluchten, maar

FIGUUR 5: VERDACHTEN VAN GEWELDSDELICTEN PER 10.000 INWONERS (CBS, 2018)

deze hormonen verlagen ook de drempel om over te gaan tot vechten. De combinatie tussen agressie en stresshormonen ontwikkelen een moeilijk te doorbreken spiraal. Hierin vergemakkelijken de stresshormonen agressie en deze agressie creëert juist weer nieuwe stresshormonen (van Erpecum, 2015). De Jongh (2010) verklaard dat mannen, over het algemeen, heftiger reageren op stress en dat dit vaak leidt tot een hoge bloeddruk en agressie. Bij vrouwen is deze reactie minder heftig, omdat het vrouwelijke hormoon oestrogeen de stressreactie onderdrukt.

D. Schutten (bijlage 5.1) geeft aan dat hij onder de noemer biologische kenmerken de verstandelijke beperking mist. Hij geeft aan dat Almelo gekenmerkt wordt door een relatief grote groep mensen met een licht verstandelijke beperking. Ook P. Elzinga (bijlage 5.3) bevestigt dit. Hij noemt, met alle respect, Almelo een sociaal zwakkere stad met gemiddeld een laag opleidingsniveau. Hij geeft ook aan dat hij dit terug ziet in de supporters die hij vaak tegenkomt in het stadion.

PSYCHISCHE KENMERKEN

Onder psychische stoornissen als risicofactor voor geweld en agressie worden voornamelijk persoonlijkheidsstoornissen en antisociale stoornissen op jonge leeftijd bedoeld. Psychische stoornissen worden als risicofactor benoemd omdat uit onderzoek is gebleken dat, van alle jongeren die tot de harde kerngroep (jongeren die meerdere ernstige delicten plegen) behoren, bijna iedereen kampte met psychische stoornissen op jonge leeftijd. Uit Engels onderzoek uit 2007 is gebleken dat onder klinische patiënten 49% van de mannen en 39% van de vrouwen, in de 6 maanden voorafgaand aan het onderzoek, gewelddadig gedrag had vertoond. Daar tegenover staat echter dat van deze zelfde groep 57% van de mannen en 48% van de vrouwen, in dezelfde periode, slachtoffer waren van gewelddadig gedrag (Van Tuijl & Thunnissen, 2009). Nederlandse onderzoekers hebben daarnaast onderzoek gedaan naar de reden waarom psychische patiënten overgaan tot agressief of gewelddadig gedrag. Dit onderzoek is gericht op agressie bij opname. Uit dit onderzoek is geconcludeerd dat er een directe relatie is tussen psychische symptomen en gewelddadig gedrag. Hoofdzakelijk hebben woede en angst hierin een bemiddelende rol (Nederlof, Muris, & Hovens, 2010). Ook de respondenten zijn het met elkaar eens dat psychische kenmerken een belangrijke rol spelen bij het ontstaan van agressie en geweld in de stad Almelo. D. Schutten (bijlage 5.1) voegt hieraan toe dat Almelo ook een grote groep mensen met een psychische stoornis kent.

Buiten psychische stoornissen valt ook frustratie onder de psychische kenmerken. Frijda (1994) concludeert dat de kans op agressief gedrag en geweld vergroot wordt door frustraties. Deze frustraties komen hoofdzakelijk voort uit onvrede over een bepaalde situatie. Wanneer een persoon (het gevoel heeft dat hem/haar) onrecht wordt aangedaan, de eigenwaarde wordt beschadigd of disrespect wordt getoond kan de emmer overlopen. Voetbalsupporters hebben te maken met frustraties. Deze kunnen voortkomen uit een slecht resultaat van het team, maar ook uit provocatie van de tegenstander (politie, 2018).

VERSLAVINGEN

Om gebruik van verslavende middelen als risicofactor te meten is er gekeken naar de psychofarmacologische dimensie. Deze dimensie verwijst naar geweld en agressie dat voortkomt uit de effecten van verslavende middelen (Goldstein, 1985).

Ten eerste is er gekeken naar de relatie tussen alcoholgebruik en geweld. Er bestaan verschillende stromingen die elk op eigen wijze de relatie tussen alcoholgebruik en geweld beschouwen. De eerste stroming ziet geen causaal verband tussen alcohol en agressief gedrag. Deze stroming verklaart dat de risicofactoren voor een alcoholverslaving dezelfde zijn als de risicofactoren voor geweld en agressief gedrag. Deze stroming is van mening dat alcohol niet als risicofactor gezien kan worden (Duijvestijn, 2004).

De psychofarmacologische stroming staat hier tegenover. Deze stroming verklaart dat de relatie tussen alcohol en geweld ontstaat omdat personen voor langere tijd bepaalde stoffen innemen. Deze stoffen zorgen ervoor dat deze personen opgewonden raken of emotioneel worden (van Erpecum, 2015). Onderzoek toont ook aan dat de personen een agressievere opstelling aannemen nadat zij alcohol gedronken hebben (Duijvestijn, 2004). Echter wijst ander onderzoek uit dat het causale verband tussen geweld en de farmacologische zeer zwak en variabel is (Ramaekers et al., 2006).

De laatste stroming ligt tussen de twee voorgaande stromingen in. De stroming verklaart dat alcohol niet de oorzaak is van geweld en agressie, maar dat alcohol angsten vermindert en mensen hun krachten laat overschatten. Deze twee factoren zorgen ervoor dat de drempel om over te gaan tot geweld of agressief

gedrag verlaagd wordt (van Erpecum, 2015). Door deze laatste stroming wordt ook vaak het verband gelegd met frustraties. Het gebruik van alcohol zorgt er, volgens deze stroming, voor dat weggestopte frustraties naar boven komen en leiden tot agressie en geweld. Diverse onderzoeken bevestigen de relatie tussen frustraties, alcohol gebruik en geweld (van der Linden, Knibbe & Joosten, 2004). Zoals eerder benoemd ervaren voetbalsupporters veel frustraties rondom het voetbal en hun club.

Uit onderzoek van Ramaekers et al. (2006) blijkt dat wereldwijd bij ongeveer de helft van de geweldsdelicten alcoholgebruik een beslissende rol had. De onderzoekers geven hierbij aan dat het farmacologische effect van alcohol slechts ten dele de oorzaak is van geweld en agressief gedrag.

Kijkend naar de cijfers die Ramaekers et al. (2006) over het jaar 2014 tonen is te zien dat tussen de 73% en 80% van de daders van agressie- en geweldsdelicten onder invloed was van alcohol. Van het uitgaansgeweld was daarnaast maar liefst tussen de 70% en 80% een vorm van alcohol-gerelateerd geweld.

Uit cijfers van het CBS (2018) blijkt dat in 2017 10,5% van de Nederlandse mannen als zware drinker bestempeld was. Bij de vrouwen was dit maar 6.8%. Vooral de leeftijdsgroepen tussen de 16 en 20 jaar (16,2%) en tussen de 20 en 30 jaar (14.2%) bevatten de meeste zware drinkers in Nederland. Daarnaast is uit recent onderzoek gebleken dat de fans van Heracles het op één na meeste bier consumeren van alle eredivisie clubs. Maar liefst 12,5 á 13 liter per persoon per jaar (Tubantia, 2018). Dit aantal is echter verdeeld over alle supporters die het stadion bezoeken. Wanneer dit alleen over de mensen verdeeld zou worden die ook daadwerkelijk bier nuttigen zou dit getal aanzienlijk hoger zijn.

Waar op het gebied van alcoholgebruik wel degelijk overeenstemming bestaat over de relatie met geweld, is dit op het gebied van drugs onduidelijker. Door het ontbreken van voldoende methodologische goede studies bestaat er momenteel geen duidelijke informatie over de relatie van de farmacologische effecten van drugs en geweld of agressiviteit. Het grootste deel van de onderzoeken is daarnaast retrospectief en daardoor kunnen geen uitspraken worden gedaan over causale verbanden tussen drugsgebruik en agressie of geweld. Uit enkele onderzoeken wordt verondersteld dat bepaalde drugs, zoals cocaïne en methamfetamine, door hun werking wel sprake is van geweldsuitlokking. Echter komt dit vaak voor in combinatie met alcohol. Andere drugs zoals heroïne en cannabis, die kalmerend werken laten deze geweldsuitlokking niet zien. Echter kan onthouding voor gebruikers van deze drugs wel een reden zijn om agressief gedrag te tonen (Ramaekers et al., 2016).

Naast gebruikers van alcohol en drugs bestaan er ook zogenaamde combigebruikers. Onderzoek wijst uit dat voornamelijk de combinatie van alcohol en speed of cocaïne de kans op agressie of geweld vergroot. Het zelfde onderzoek gaat verder door te veronderstellen dat het effect van combigebruik groter is dan van enkel alcohol gebruik, maar dat het aandeel kleiner is omdat de groep combigebruikers, in vergelijking met alcoholgebruikers, minimaal is (Mulder & Draisma, 2004). Echter bestaan er twijfels of dit komt door de farmacologische effecten. Onderzoek onder combigebruikers van alcohol en cocaïne wijst uit dat een groot deel van deze combigebruikers na het nemen van cocaïne meer alcohol kan nuttigen en hierdoor steviger dronken kan worden. Een groot deel drinkt onder invloed van cocaïne maar liefst twee keer zoveel als normaal (Ramaekers et al., 2016).

De respondenten gaven in hun interviews allemaal aan dat zij verslavende middelen als een belangrijke risicofactor zagen voor de stad Almelo, maar zien dit niet als een op zichzelf staande factor.

COMBINATIE VAN INDIVIDUELE FACTOREN

Uit de afgenomen interviews kwam op het gebied van de individuele factoren hoofdzakelijk de combinatie van verschillende factoren naar voren. De respondenten gaven allen aan dat de verschillende risicofactoren elkaar verzwaren. D. Schutten (bijlage 5.1) gaat een stapje verder en zoekt een verband. Hij stelt dat eerst de biologische kenmerken en psychische kenmerken ontstaan en ziet verslavingen als een gevolg van deze risicofactoren. P. Elzinga (bijlage 5.3) geeft aan dat alle risicofactoren wel voorkomen, maar dat de opbouw van verschillende factoren de emmer doet overlopen. Ook van Erpecum (2015) benadrukt dat nooit één risicofactor genoeg is om iemand over te laten gaan tot geweld of agressief gedrag, maar dat dit altijd een opeenstapeling is van verschillende factoren. Een goed voorbeeld hiervoor is de versterkende werking van alcohol gebruik op frustraties. Onderliggende frustraties komen doormiddel van (overmatig) alcoholgebruik naar boven. Omdat dat alcohol de drempel naar geweld en agressie al verlaagd kan dit de druppel zijn om over te gaan op geweld of agressief gedrag.

SOCIALE OMGEVING

Zaken die onder de sociale omgeving vallen zijn de sociale participatie, de sociale netwerken en het sociaal kapitaal van een persoon. Deze omgeving kan sociale cohesie en steun bieden, maar kan ook het tegenovergestelde effect hebben (Gezondin, 2017). In dit onderzoek is gekeken naar de invloed van vrienden en kennissen en de invloed van het gezin op de kans dat een persoon overgaat tot geweld of agressief gedrag. Er bestaan drie verschillende resultaten die de sociale omgeving op het gebied van geweld en agressief gedrag kan voortbrengen. Geweld kan het product zijn van de sociale omgeving, de sociale omgeving als preservatie van geweld en de sociale omgeving als decor van geweld.

Ten eerste is er gekeken naar de sociale omgeving als het decor van geweld. Hierin speelt het gezin een grote rol. De opvoeding kan grotendeels de kans op agressief of gewelddadig gedrag wegnemen. Echter kan de thuissituatie ook juist het decor zijn van geweld. Het grootste deel van het menselijk gedrag is aangeleerd. In de jongere fase van ons leven gebeurt dit aanleren hoofdzakelijk door imitatie. Wanneer er in de gezinssituatie veel sprake is van geweld vergroot dit de kans dat het kind dit op latere leeftijd over gaat nemen. Aan de andere kant kan het ontbreken van een positief rolmodel tijdens de jeugd een soortgelijk effect meebrengen. Een kind dat geen positief gedrag ziet om te imiteren zal op latere leeftijd relatief vaker kiezen voor een agressieve of gewelddadige aanpak. Hoofdzakelijk omdat deze persoon niet weet hoe hij/zij in dergelijke situaties moet reageren (Bol et al., 1998).

Als tweede kan geweld gezien worden als een product van de sociale omgeving. Hiermee wordt bedoeld dat de geweldpleger het product is van een omgeving waarin geweld en agressief gedrag meer regel zijn dan uitzondering. Hoofdzakelijk vrienden en kennissen hebben hierin een grote rol. Zeker wanneer dit een homogene groep betreft. Voetbalsupporters worden als homogene groep gezien omdat zij dezelfde visie hebben en dezelfde club steunen. De invloed van vrienden en kennissen wordt grotendeels bepaald door de binding die de persoon heeft met de ouders. Wanneer deze binding sterk is zal de invloed van de vrienden en kennissen aanzienlijk kleiner zijn. Daartegenover; wanneer deze binding niet sterk is, zal de persoon zich niet geneigd voelen zich aan de opgestelde regels, normen en waarden te houden (van Erpecum, 2015). De sociale bindingstheorie van de Haan en de Bie (1999) verklaart dat personen die moeite hebben met het aangaan van sociale binding minder binding voelen met de samenleving. Hierdoor houden zij zich minder makkelijk aan de, door de samenleving gestelde, normen en waarden en zullen daardoor ook minder snel terugdeinzen voor geweld en agressief gedrag.

De voorgaande theorieën beschrijven enkele de negatieve invloeden die de sociale omgeving kan hebben. Echter speelt de sociale omgeving de belangrijkste rol in het voorkomen van geweld en agressief gedrag. Dit begint bij de opvoeding. Hierin moet het kind geleerd worden hoe zich te gedragen in bepaalde situaties, hoe hij/zij zich moet gedragen volgens de gestelde normen en waarden, maar ook, hoe simpel het ook klinkt, wat goed en fout is (van Erpecum, 2015). Zoals hiervoor al beschreven is de mate van sociale binding met, hoofdzakelijk, de ouders van groot belang is bij het verkleinen van de kans op agressief gedrag en geweld. Een persoon die een sterke sociale binding heeft met de ouders zal geneigd zijn om zich te houden aan de opgestelde regels, normen en waarden. Hierdoor zal de persoon zich eerder onthouden van agressief en gewelddadig gedrag (de Haan & de Bie, 1999).

P. Elzinga (bijlage 5.3) ziet binnen de sociale omgeving vooral de 'vrienden' binnen de voetbal als gevaar. Hij geeft aan dat dit een omgeving is waar een bepaalde hiërarchie heerst. Hierin willen deze mensen zich graag bewijzen en lopen mee met deze groep. Ook het lage opleidingsniveau i.c.m. alcohol en drugsgebruik speelt hierin een belangrijke rol. H. Buis (bijlage 5.2) bevestigt dit verhaal. Hij geeft aan dat binnen de voetbal hoofdzakelijk de groepsdruk, het erbij willen horen en de 'bink uithangen' personen overhaalt om gewelddadig of agressief gedrag te vertonen. Op het gebied van het gezin geven de respondenten aan dat de rol van het gezin bij het voorkomen en het aanpakken van gewelddadig of agressief gedrag ligt. Elzinga geeft aan dat ouders vaak niet op de hoogte zijn van het gedrag dat hun kind buiten het gezin toont en dat bij stabiele gezinnen dit vaak direct het effect heeft dat het niet vaker voorkomt. Hierin is meteen terug te zien dat de sociale bindingstheorie van de Haan en de Bie (1999) grotendeels bepaalt hoe groot de rol van het gezin is. Elzinga kijkt naast de invloed van de ouders op het gedrag van het kind ook naar de invloed die het krijgen van een kind heeft op het gedrag. Hij geeft aan dat bij veel harde kern supporters het heftige gedrag drastisch afneemt wanneer zij zelf een gezin beginnen.

MAATSCHAPPELIJKE FACTOREN

Er zijn maar weinig maatschappelijke factoren die verklaren waarom een persoon overgaat tot geweld of agressief gedrag. De factoren die dit wel verklaren zijn hoofdzakelijk gericht op financiële ongelijkheid en verklaren daarom geweld met financieel gewin als doel.

De maatschappelijke factor die wel verklaart waarom een persoon over kan gaan tot agressief gedrag en geweld is gefocust op de normen en waarden (van Erpecum, 2015). In Nederland bestaan veel culturen, maar er bestaat ook een hoofdcultuur. Deze culturen kennen allemaal hun eigen normen en waarden hierin is tussen veel subculturen overlap. Echter botsen veel van deze normen en waarden ook met elkaar. De risicofactor ligt in de normen en waarden omtrent geweld en agressie. Er bestaan subculturen waar geweld en agressie als normaal en functioneel gezien worden, denk hierbij aan motorclubs en voetbalhooligans. Het gevaar ligt niet zozeer in het gedrag dat deze personen binnen deze cultuur onderling tonen. Het gevaarlijk ligt op het moment dat deze personen moeten acteren in een andere cultuur waar geweld en agressief gedrag niet getolereerd wordt. Zij zullen geweld en agressie nog steeds als normaal en functioneel zien en hier dan ook sneller voor kiezen (Hoogerwerf, 1996).

Ten tweede bestaat er de risicofactor die voortkomt uit sociale ongelijkheid. Sociale ongelijkheid brengt frustraties met zich mee omdat personen iets niet kunnen bereiken wat andere personen wel kunnen bereiken. Deze frustraties leiden hoofdzakelijk tot geweld met een financieel doeleinde (van Erpecum, 2015). Echter geeft H. Buis (bijlage 5.2) aan dat sociale ongelijkheid wel degelijk als risicofactor voor geweld en agressief gedrag moet worden gezien omdat dit een belangrijke bron van frustraties is. Waar hij eerder al aangaf dat frustraties een belangrijke risicofactor is voor geweld en agressie.

Als laatste noemt van Erpecum (2015) ideologische verschillen als zijnde een risicofactor. Hierbij moet gedacht worden aan politiek geweld, maar ook geweld uit verschil van godsdienst. Van Sterkenburg (n.d.) spreekt ervan dat ook het fan zijn van een bepaalde voetbalclub tegenwoordig als ideologie beschouwd kan worden.

Zoals al eerder aangehaald bij de individuele kenmerken spreken de respondenten allemaal over het belang van de combinatie van risicofactoren. Van Erpecum (2015) bevestigt dit belang. Zij geeft aan dat het over het algemeen begint bij de individuele factoren die door andere factoren en omstandigheden versterkt worden. Op deze manier loopt de emmer op een dag over. P. Elzinga (bijlage 5.3) was er ook stellig in dat er geen belangrijkste factor aangewezen kon worden, maar dat het sociaal zwakkere karakter van de stad er wel voor zorgt dat veel van de risicofactoren al in zwaardere mate aanwezig zijn.

TOEPASSING RISICOFACTOREN

De toepassing van de risicofactoren binnen de persoonsgerichte aanpak heeft binnen overleggen voor veel discussie gezorgd. In deze paragraaf worden de mogelijkheden voor de toepassing van de risicofactoren behandeld.

Ten eerste is er gekeken naar de toepassing binnen de selectie- en prioriteringsfase. Tijdens de fase wordt er door de partners bepaald welke personen daadwerkelijk in aanmerking komen voor een PGA en welke prioriteit deze personen dan krijgen (Politie, 2015). Binnen een groot deel van de persoonsgerichte aanpakken wordt er gewerkt met een kleurensysteem om personen te prioriteren. Reeds is bepaald dat dit voor de PGA voetbalgerelateerd geweld in Almelo niet anders zal zijn. In de reeds lopende pilot van een PGA voetbalgerelateerd geweld in Nijmegen wordt gebruik gemaakt van een systeem met vier kleuren, te weten: groen, oranje, rood en donkerrood/rode kaart (Weitering, persoonlijke communicatie, 2018). Op aanraden van de voetbalcoördinator van de politie Almelo wordt in deze PGA dit zelfde systeem gehanteerd om de aansluiting met een eventuele nationale aanpak niet te verliezen (Zwiers, persoonlijke communicatie, 2018).

Dat bepaald is welke kleuren de prioriteit aangeven die de persoon krijgt bepaald nog niet aan welke 'eisen' de persoon moet voldoen om in een bepaalde prioriteit geplaatst te worden. Bij deze prioritering kan gebruik gemaakt worden van een risicoscore systeem. In de PGA HIC wordt reeds gebruik gemaakt van een risicoscore systeem. Hierin leveren bepaalde kenmerken aan een persoon een risicoscore op. Deze score bepaalt de uiteindelijke prioritering die deze persoon krijgt. Bij de PGA bestaan deze kenmerken uit voorgaande of lopende contacten met politie en justitie (Rovers, Moors, Jacobs & Jans, 2012). Van Gaalen (2017) spreekt, in

zijn onderzoek naar de ontwikkelingen in de lokale PGA, over het belang van elkaar ondersteunende niveaus. De niveaus moeten volgens hem niet los van elkaar staan, maar elkaar waar nodig versterken. Deze koppeling zou een tijdige opschaling ondersteunen. Daarnaast geeft hij ook het belang van, zogenaamde, fluïde niveaus aan. Hiermee wordt bedoeld dat er geen keiharde onder en boven grens aan een bepaald niveau zitten. Bij het hiervoor genoemde risicoscore systeem zijn deze harde onder en boven grens wel aanwezig. Van Gaalen (2017) benadrukt het belang van de mening die gesprekspartners van de persoon hebben over de keuze of de persoon opgeschaald of afgeschaald moet worden.

Uit gesprekken met de voetbalcoördinator kwam naar voren dat hij de snelheid binnen de aanpak als een belangrijke factor ziet. Het prioriteren vanuit de hiervoor genoemde risicofactoren ziet hij als een langdurig traject waardoor de prioriteringsfase te veel tijd op zal eisen. Het alternatief dat geboden wordt is het prioriteren van persoon op basis van het door hun gepleegde delict of getoonde gedrag. Hierdoor kan de eerste prioritering goed onderbouwd worden en kost dit niet veel tijd. Het meten van de risicofactoren waar een persoon aan voldoet en het gebruik van deze kennis zou pas in de interventiefase plaats moeten vinden. (Zwiers, persoonlijke communicatie, 2018). Naast tijd geeft D. Schutten (bijlage 5.1) aan dat het delen van bepaalde gegevens in het voetbaloverleg erg lastig zal worden. Hierdoor wordt het achterhalen van bepaalde risicofactoren lastig en wanneer deze achterhaalt worden zijn ze lastig te delen.

ONDERZOEKSVRAAG 3

“Welke actoren zouden bij de persoonsgerichte aanpak betrokken kunnen worden?”

Een belangrijk doel van een PGA is het verleggen van de focus van straffen naar de combinatie van straffen en zorg. Om deze focus succesvol te kunnen verleggen zal er meer koppeling moeten komen met zorgactoren. Momenteel is de aanpak van daders van voetbalgerelateerd geweld een samenwerking tussen gemeente, politie, BVO en OM. Ook de KNVB is hier indirect bij betrokken.

Uit zowel literatuuronderzoek als interviews zijn veel mogelijke partners naar voren gekomen. Hieronder is per actor toegelicht welke mogelijkheden en knelpunten er voor deze actoren zijn.

Ten eerste is er gekeken naar de mogelijkheden om nieuwe expertises binnen de bestaande partners te benutten. Er is gekeken naar mogelijke inzet van andere expertises van de gemeente, politie en BVO.

WIJKAGENTEN

Een wijkagent is verantwoordelijk voor alle politiezaken in een aan hen toegewezen wijk. Deze agent is over het algemeen het eerste aanspreekpunt voor de bewoners en is in deze wijk bekend. Veel wijkagenten zoeken actief contact met de bewoners van hun wijk (politie, z.d.). P. Elzinga (bijlage 5.3) ziet deze toegankelijkheid als een belangrijk voordeel voor wijkagenten, maar dat dit wel om investering vraagt. Elzinga zegt: “Vaak denken mensen je hebt de politie en je hebt de wijkagent”. De geïnterviewde agenten geven allen aan dat wijkagenten reeds worden betrokken bij de aanpak van de (potentiële) daders van voetbalgerelateerd geweld in hun wijk. Zij krijgen een melding wanneer een persoon uit hun wijk betrokken is bij een delict en dus ook wanneer dit een voetbalgerelateerd delict is. Elzinga ziet de inzet van wijkagenten bij de PGA voetbalgerelateerd geweld als goede optie om mensen ervan te weerhouden de fout in te gaan of hen het goede pad weer op te krijgen. Hoofdzakelijk omdat de wijkagent voor deze mensen een bekend persoon is en hun vertrouwen heeft in de meeste gevallen. Dit vertrouwen is van belang omdat alle zorg op vrijwillige basis aangegaan moet worden door de persoon. In alle interviews komt deze vrijwilligheid van zorg terug. De persoon moet zelf het zorgtraject in willen gaan. Hierin kan het vertrouwen dat de wijkagent heeft opgebouwd een grote rol spelen. P. de Nooij (bijlage 5.4) zei over dit opbouwen van vertrouwen: “je moet koffie drinken in vreedstijd”. De Nooij en Elzinga noemen daarnaast ook als groot voordeel dat de politie 24 uur op de weg zit. Hierdoor kunnen wijkagenten op andere momenten bij personen langs gaan dan andere actoren.

Echter zitten er ook enkele knelpunten aan het inzetten van wijkagenten in deze aanpak. P. de Nooij (bijlage 5.4) benoemt als grootste knelpunt ‘tijd’. Hij geeft aan dat wijkagent slechts een deeltaak is en dat de tijd die zij voor de wijk hebben over het algemeen al bom vol zit met werk. Ook P. Elzinga (bijlage 5.3) ziet dit probleem. Hij ziet dat wijkagenten tegenwoordig geen tijd meer hebben om op de koffie te gaan, oftewel het opbouwen van vertrouwen. Elzinga geeft daarnaast aan dat wijkagenten ook beperkt zijn in de mogelijkheden die zij hebben op het gebied van zorg. Hij geeft aan dat het voor wijkagenten de kunst is om een casus snel door te zetten naar de juiste instanties, maar dat zij zelf qua zorg beperkt zijn in wat zij kunnen. Echter kunnen zij wel een goed gesprek voeren waardoor eventuele achterliggende problemen naar boven kunnen komen.

JEUGDAGENTEN

Jeugdagenten proberen hoofdzakelijk jeugdigen met problemen te helpen. Jeugdagenten ondersteunen de processen die de jeugdigen door gaat. Zo wijst hij de jeugdigen op hun gedrag, spreekt hij met de ouders, is hij de contactpersoon voor jeugdzorg en heeft hij contact met scholen en verenigingen (infonu.nl, 2015). P. Elzinga (bijlage 5.3) ziet de jeugdagent als een goede toevoeging omdat hij, zoals eerder al genoemd, het opbouwen van vertrouwen als belangrijke factor van een succesvolle aanpak ziet. Hij geeft aan dat het belangrijk is dat dit vertrouwen op jonge leeftijd al wordt opgebouwd. Ook P. de Nooij (bijlage 5.4) benadrukt het belang van een vroege start. Hij ziet dat wanneer personen op vroege leeftijd al op een positieve manier met de jeugdagenten in aanraking komen, zij hierin de toekomst veel sneller naar luisteren. Elzinga en de Nooij zien voor de jeugdagenten dezelfde mogelijkheden als voor wijkagenten alleen dan gericht op de jeugd. De kans dat je kan voorkomen dat deze jeugdigen een misstap maken is in deze fase een stuk groter. Daarnaast is de kans ook groter dat deze jeugdigen, mochten zij problemen hebben, eerder van deze jeugdagenten aan willen nemen

dat zij zorg nodig hebben. Zoals eerder ook al werd genoemd bij de wijkagenten is dit van enorm belang omdat de zorg in Nederland op vrijwillige basis is en je dus iemand moet overtuigen dat hij zorg nodig heeft.

Echter geeft P. Elzinga (bijlage 5.3) ook bij de jeugdagenten aan dat de tijd en capaciteit een groot knelpunt is. Het aantal jeugdagenten neemt af en de tijd die jeugdagenten aan die taak kunnen besteden is over het algemeen bom vol.

SOCIALE WIJKTEAMS/WIJKCOACHES

Sinds 2015 is de toegang tot en organisatie van de wet maatschappelijke ondersteuning (WMO) en jeugdhulp verantwoordelijkheid van sociale wijkteams in Almelo. De sociale wijkteams richten zich op gezinshulp, jeugdhulp en ondersteuning bij WMO gericht ondersteuningsvragen. Een wijkcoaches voert onderzoek uit en achterhaalt welke ondersteuning de persoon of het gezin nodig heeft en welke instantie deze zorg kan bieden. Daarnaast zijn wijkteams verantwoordelijk voor het schoolgericht maatschappelijk werk en beantwoorden wijkcoaches lichte opvoedvragen (Lankhuijzen, 2018). De respondenten geven allen aan dat sociale wijkteams en wijkcoaches belangrijke actoren zijn om de focus goed te kunnen verleggen naar zorg. H. Buis (bijlage 5.2) geeft aan dat wijkagenten in hun huidige werk vaak de koppeling zoeken met sociale wijkteams en wijkcoaches om personen door te leiden naar een zorgtraject. P. Elzinga (bijlage 5.3) ziet nog steeds een groei in de koppeling tussen sociale wijkteams en wijkcoaches met wijkagenten. Elzinga geeft aan dat sociale wijkteams en wijkcoaches meer ingangen hebben richting de zorg waardoor een persoon er weer sneller bovenop kan komen. P. de Nooij (bijlage 5.4) ondersteunt deze uitspraak en vindt de koppeling met de sociale wijkteams en wijkcoaches de beste manier om een persoon richting de zorg te krijgen. Elzinga ziet het snel doorzetten van personen naar de juiste instanties als kunst voor wijkagenten en vindt dat de sociale wijkteams/wijkcoaches hierbij de meest geschikte partner is. De Nooij vindt de koppeling met sociale wijkteams/wijkcoaches zeer nuttig en geeft aan dat de wijkagenten bij het doorzenden de sociale wijkteams/wijkcoaches kunnen voeden.

Het enige knelpunt wat P. de Nooij (bijlage 5.4) noemt is dat het wettelijk gezien lastig is in hoeverre de wijkagenten sociale wijkteams en wijkcoaches mogen voeden.

BEMOEIZORGERS

Bemoeizorg is gericht op mensen die zelf geen hulp of zorg willen, maar waarvan de omgeving vindt dat zij deze hulp of zorg wel nodig hebben. Bemoeizorg is een samenwerking tussen verschillende instanties waaronder verslavingszorg, gezondheidszorg, jeugdhulp etc.. Bemoeizorgers gaan zo vaak als nodig is bij deze mensen langs om vertrouwen te winnen en hen uiteindelijk naar het voor hun passende traject te leiden (Ministerie van VWS, 2018). De vrijwilligheid van de zorg die door de respondenten meerdere keren naar voren is gebracht maakt bemoeizorg een handig middel. H. Buis (bijlage 5.2) geeft aan dat bemoeizorg al vaak wordt gebruikt. Buis beschrijft het werk van bemoeizorgers als het proberen een persoon te motiveren het zorgtraject op vrijwillige basis in te gaan. P. de Nooij voegt hieraan toe: “een bemoeizorger kan ook niks dwingen, maar die komt gewoon vijf keer terug”. De respondenten geven daarnaast wel aan dat bemoeizorg in de huidige werkvorm al gebruik wordt en dat hier geen verschil in zal zijn bij daders van voetbalgerelateerd gedrag.

MAATSCHAPPELIJK WERKER

De taak van een maatschappelijk werker luidt als volgt: ‘bevorderen dat mensen in onze samenleving tot hun recht komen, als mens en als burger’. Om dit te bereiken moet ervoor gezorgd worden dat mensen zich zo goed mogelijk kunnen ontplooiën in wisselwerking met hun sociale omgeving (BPSW, z.d.). D. Schutten (bijlage 5.1) en P. Elzinga (bijlage 5.3) wijzen op de maatschappelijke plicht die de BVO Heracles heeft. Elzinga vindt het mooi dat Heracles wel degelijk bezig is met zijn maatschappelijke plicht, maar ziet hier nog wel mogelijkheden in. Hij ziet het koppelen van een maatschappelijk werker aan Heracles als een serieuze optie om personen een makkelijkere koppeling naar de zorg te bieden. Elzinga ziet het vertrouwde wat de club bij deze mensen heeft als goede basis voor een vrijwillige stap richting het zorgtraject. Hij wijst hier op het sociaal zwakkere karakter en het nergens bij horen weer veel van deze mensen mee te maken hebben. Wanneer zij met hun hulpvraag bij iemand van Heracles terecht kunnen vergroot dit volgens hem het vertrouwen. Ook Schutten ziet kansen op dit gebied. Hij geeft aan dat Heracles de kans op een vrijwillige toetreding vergroot, want voor deze mensen maakt het over het algemeen een wezenlijk verschil of iemand van Heracles vraagt of ze hulp nodig hebben of iemand van de gemeente.

CASEMANAGERS

De gemeente beschikt over casemanagers die kunnen worden ingezet bij complexe probleemgevallen en wanneer bijvoorbeeld de wijkcoach het niet kan oplossen. Een procesmanager heeft in dit geval de regie op het proces en een casemanager voert de regie op de inhoud, aldus D. Schutten (Bijlage 5.1). Schutten is blij dat de koppeling wordt gezocht vanuit de voetbal met casemanagement, maar plaats wel zijn twijfels bij het nut van deze toevoeging. Schutten geeft aan dat hij vindt dat er aangesloten moet worden op de lokale zorgstructuur waar alle bewoners reeds terecht kunnen voor zorg. Daarnaast ziet hij dat de politie reeds onderdeel is van de aanpak. Schutten stelt dat de politie weet waar zij personen met problemen onder kunnen brengen en dat hierdoor een directe koppeling of samenwerking met een casemanager weinig tot geen nut heeft. Hij stelt dat casemanagers ingeschakeld worden vanuit de lokale zorgstructuur en dat een directe koppeling met deze zorgstructuur van groter belang is.

SPECIALISTISCHE ZORGINSTELLINGEN

Er bestaan veel zorginstellingen die gespecialiseerd zijn in een bepaald zorggebied. In Almelo spelen hoofdzakelijk Dimence, Tactus, Jarabee en Avedan een grote rol. Dimence is gespecialiseerd in geestelijke gezondheidszorg (GGZ) ((Dimence, 2018), Tactus in verslavingszorg (Tactus, 2018), Jarabee in ondersteuning bij opvoeding en opgroeien (Jarabee, 2018) en Avedan op het gebied van welzijn en maatschappelijk werk (Avedan, 2018). D. Schutten (bijlage 5.1) ziet deze organisaties als onderdeel van de lokale zorgstructuur en vindt dat deze organisaties via de reguliere weg benaderd moeten worden. P. de Nooij (bijlage 5.4) ziet mogelijkheden op het gebied van communicatie met deze instanties. Hij stelt een vlaggetjes systeem voor waarbij o.a. aan deze organisaties gevraagd wordt of een bepaald persoon bekend is bij hen. Mocht een persoon bij meerdere instanties bekend zijn moet er samen overlegd worden hoe deze persoon aangepakt moet worden. Echter is de wetgeving omtrent privacy en gegevensbescherming hiervoor een groot knelpunt.

ONDERZOEKSVRAAG 4

“Hoe zouden de taken en verantwoordelijkheden verdeeld kunnen worden over de verschillende actoren binnen de persoonsgerichte aanpak?”

Voor een succesvolle PGA is het van belang dat het duidelijk is welke actor waarvoor verantwoordelijk is en welke taken deze verantwoordelijkheid met zich mee brengt. Er is voor gekozen om per actor te kijken welke verantwoordelijkheden deze zou kunnen dragen. De focus ligt hier op nieuwe verantwoordelijkheden voor bestaande partners en de verantwoordelijkheden voor eventuele nieuwe partners.

D. Schutten (bijlage 5.1) stelt dat de politie vooral de verantwoordelijkheid moet pakken bij supporters die grensoverschrijdend gedrag vertonen en dat supporters die zorgelijk gedrag vertonen overgelaten moeten worden aan andere instanties.

POLITIE

De politie is momenteel natuurlijk al aangesloten bij de aanpak van daders van voetbalgerelateerd geweld. In deze aanpak is de politie betrokken bij alle strafrechtelijke zaken. Hierin zal uiteraard geen verandering komen. Echter kan de politie ook verantwoordelijkheden hebben bij het door leiden van personen richting de zorg.

VOETBALCOÖRDINATOR

De voetbalcoördinator staat het dichtstbij de supporters en is bij veel supporters ook bekend. Hierdoor ziet D. Schutten (bijlage 5.1) de voetbalcoördinator als meest geschikte actor om mensen door te leiden naar een zorgtraject. Schutten spreekt over de politie in zijn algemeenheid wanneer hij aangeeft dat zij opgenomen zijn in de structuur van de aanpak van voetbalgerelateerd geweld en in de lokale zorgstructuur. Hij vindt daarom de politie de meest geschikte organisatie om personen door te leiden naar de zorg. Wanneer Schutten hieraan toevoegt dat de politie contacten heeft met voetbalsupporters, bedoelt hij de voetbalcoördinator. P. Elzinga (bijlage 5.3) bevestigt dat de voetbalcoördinator goede contacten heeft met voetbalsupporters.

Naast het door leiden van personen naar de zorg, zou de voetbalcoördinator ook de wijkagenten en jeugdagenten over bepaalde personen kunnen inlichten. H. Buis (bijlage 5.2) geeft aan dit al wel gebeurt wanneer een persoon een delict heeft begaan bij de voetbal, maar dat dit vaker mag gebeuren wanneer een persoon uit de wijk, bij de voetbal, zorgelijk gedrag toont. P. de Nooij (bijlage 5.4) zegt daarentegen dat de voetbalcoördinator moet beslissen of de inmenging van wijk- of jeugdagenten noodzakelijk is.

WIJKAGENTEN/JEUGDAGENTEN

H. Buis (bijlage 5.2) en P. de Nooij (bijlage 5.4) geven aan dat voetbalsupporters die niet alleen incidenten plegen of onrust veroorzaken bij de voetbal reeds in hun takenpakket vallen. De Nooij geeft aan dat wanneer hij ziet dat een persoon uit zijn wijk alleen bij voetbalgerelateerde delicten betrokken hij deze persoon overlaat aan de voetbalcoördinator. Hij geeft aan dat hij wel naar deze mensen toe gaat wanneer dit op aanvraag is van de voetbalcoördinator. Hoofdzakelijk omdat hij reeds omkomt in de andere werkzaamheden die hij als wijkagent in de tijd die hij heeft moet uitvoeren.

P. Elzinga (bijlage 5.3) ziet als belangrijkste taak voor wijkagenten binnen de PGA voetbalgerelateerd geweld het achterhalen van problemen en het door leiden naar de sociale wijkteams die verdere ingangen richting de zorg hebben. H. Buis (bijlage 5.2) ziet dit ook als een belangrijke taak en voegt daaraan toe dat dit in een eerdere fase al gedaan kan worden. In plaats van wanneer een persoon al een misstap heeft begaan, dat zij als signalen krijgen wanneer deze persoon zorgelijk gedrag vertoont en zij dan al kunnen beginnen met het opbouwen van vertrouwen en eventuele problemen kunnen achterhalen waardoor misstappen wellicht voorkomen kunnen worden. Zoals P. de Nooij (bijlage 5.4) mooi verwoordde: “je moet koffie drinken in vrede tijd”.

Wijkagenten kunnen daarnaast een rol spelen in het duidelijk maken dat hetgeen wat een persoon bij de voetbal uitvreut effect heeft op zijn leven buiten het voetbal en andersom. P. de Nooij (bijlage 5.4) heeft hier

reeds ervaring mee. Hij heeft hier samen met de voetbalcoördinator en supporters gesprekken over gehad. P. Elzinga (bijlage 5.3) ziet hier een adoptieprogramma in om deze connectie tussen voetbal en het normale leven nog duidelijker te maken. Dit adoptieprogramma houdt in dat wijkagent, wanneer er veel mensen uit hun wijk overlast veroorzaken bij de voetbal, vaker in het stadion komen. De Nooij geeft wel aan dat het taak van de voetbalcoördinator is om te bepalen of het inschakelen van een wijkagent of een jeugdagent van toegevoegde waarde is. Hoofdzakelijk omdat zij nu al tijd te kort komen om hun taak uit te voeren.

P. Elzinga (bijlage 5.3) ziet voor jeugdagenten ook het opbouwen van banden, het achterhalen van problemen en het doorleiden naar de sociale wijkteams als belangrijkste taak binnen de PGA voetbalgerelateerd gedrag. Echter is het bij hen gericht op een bepaalde leeftijdsgroep in plaats van een wijk. Ook zou de wijkagent op de school van bekende jeugdige voetbalsupporters langs kunnen gaan om vertrouwen op te bouwen, maar ook om te laten weten dat het gedrag in het stadion effect heeft op het leven daarbuiten.

HERACLES

Alle respondenten wijzen naar de maatschappelijke plicht van Heracles en dat deze nog niet voldoende wordt uitgevoerd. P. Elzinga (bijlage 5.3) zou graag zien dat Heracles een directere lijn krijgt met zorginstellingen of sociale wijkteams om supporters die problemen hebben via de club sneller door te kunnen sturen richting het zorgtraject. Elzinga geeft aan dat het aannemen van een maatschappelijk werker hierin een grote stap zal zijn. Deze sociaal werker zal in samenwerking met de SLO, die het meeste contact heeft met de supporters, de personen die het nodig hebben door kunnen leiden richting een zorgtraject. Naast Elzinga ziet D. Schutten (bijlage 5.1) het inzetten van een vrijwilliger of een maatschappelijk werker die een direct contact heeft met zorginstellingen ook als een verantwoordelijkheid die de BVO zou moeten dragen. Elzinga geeft als belangrijkste reden om deze kortere lijn te creëren dat mensen dan niet meer via de politie hoeven. Veel mensen vinden volgens hem de stap naar de politie vaak te groot.

D. Schutten (bijlage 5.1) geeft daarnaast aan dat verdere inmenging van Heracles bij het aanpakken van problemen van supporters bijna onmogelijk is. Instanties kunnen, hoofdzakelijk door de privacy wetgeving, geen informatie over deze personen delen met de BVO. Hij vindt ook dat dit niet nodig is omdat Heracles zich bij zijn signalerende functie moet houden en niet zelf de zorg voor deze personen moet willen oppakken. Uiteraard kan de BVO wel blijven monitoren hoe het met deze persoon gaat en kan deze persoon vrijwillig alles vertellen aan de BVO.

D. Schutten (bijlage 5.1) ziet de verantwoordelijkheid voor Heracles vooral liggen bij supporters die zorgelijk gedrag vertonen en dat supporters die grensoverschrijdend gedrag meer taak zijn van de politie. Al hangt dit af van de ernst van het gedrag.

SOCIALE WIJKTEAMS/WIJKCOACHES

De taken die de sociale wijkteams binnen de PGA zouden kunnen invullen zijn gelijk aan de taken die zij in hun vaste werkzaamheden uitvoeren. P. Elzinga (bijlage 5.3) noemt de sociale wijkteams en wijkcoaches de instanties die veel ingangen hebben richting de zorg. De taak die er voor sociale wijkteams en wijkcoaches bij kan komen is het onderhouden van contact met de BVO. Zoals hiervoor genoemd behoort een directe lijn tussen de BVO en de sociale wijkteams en wijkcoaches tot de mogelijkheden. Elzinga vindt het directe contact tussen de sociale wijkteams en wijkcoaches en de BVO een goede mogelijkheid om de drempel te verlagen voor supporters. D. Schutten (bijlage 5.1) geeft aan dat na het doorzenden van de persoon richting bijvoorbeeld de sociale wijkteams of wijkcoaches dit ook losgelaten moet worden en dat de zorgactor zijn eigen werk moet kunnen doen.

BEMOEIZORGERS

Voor de bemoeizorg geldt net als voor de sociale wijkteams dat de taken binnen de PGA voetbalgerelateerd geweld hetzelfde zullen zijn als hun vaste werkzaamheden. P. de Nooij (bijlage 5.4) ziet de taak die bemoeizorg heeft meer als een opschaling voor wanneer de wijk-/jeugdagent of de voetbalcoördinator niet bij deze persoon door kan dringen. P. Elzinga (bijlage 5.3) ziet echter ook heil in een kortere lijn tussen Heracles en bemoeizorg. Mocht Heracles niet door kunnen dringen tot een persoon dat hij/zij hulp nodig heeft kan Heracles hier melding van maken bij bemoeizorg en hoeft dit niet persé via de politie. Voor bemoeizorg schuilt hierin de taak dat zij ook het contact met Heracles moeten onderhouden.

CASEMANAGERS

D. Schutten (bijlage 5.1) ziet geen taken weggelegd voor casemanager in de PGA voetbalgerelateerd geweld. Hij stelt dat casemanagers vanuit de lokale zorgstructuur ingeschakeld kunnen worden en dat dit verder los gezien moet worden van de PGA voetbalgerelateerd geweld. Hij geeft aan dat casemanagers pas bij een verdere escalatie aanbod komen.

SPECIALISTISCHE ZORGINSTELLINGEN

D. Schutten (bijlage 5.1) is er zeer stellig in dat de partners binnen de PGA voetbalgerelateerd geweld moeten doorleiden naar de zorg, maar het vanaf daar ook los moeten laten. Ook P. de Nooij (bijlage 5.4) geeft aan dat, vooral de werkzaamheden die de specialistische zorginstellingen, hem boven de pet gaan en dat hij vindt dat de zorg bij die instellingen moet blijven liggen.

P. de Nooij ziet wel een taak voor deze instanties op het gebied van communicatie. Hij geeft aan dat deze instanties zouden moeten kunnen aangeven of een persoon bij hun bekend is aan bijvoorbeeld de voetbalcoördinator of aan iemand binnen de gemeente wanneer deze persoon zorgelijk gedrag vertoont bij de voetbal. Hij spreekt hier niet over gedetailleerde info, maar over een simpele ja of nee.

CASUSOVERLEG

D. Schutten (bijlage 5.1) zegt dat er opgepast moet worden dat er niet wordt doorgeslagen met de PGA voetbalgerelateerd geweld. Hij stelt dat de partners binnen de PGA voetbalgerelateerd geweld een signalerende functie moet vervullen en niet zelf de zorg moeten willen dragen. Hij verwoordt dit als volgt: “Ik denk dat we doorslaan als we in zo'n casusoverleg de problemen van de supporters willen gaan oplossen”. Vanuit deze signalerende functie moet er, volgens Schutten, gewoon aangesloten worden op de lokale zorgstructuur.

CONCLUSIES

In dit hoofdstuk worden de conclusies behandeld die voortkomen uit de analyse van de onderzoeksresultaten per onderwerp. Met deze conclusies wordt de probleemstelling beantwoord. De probleemstelling luidt als volgt: “In hoeverre en op welke manier kan een persoonsgerichte aanpak toegepast worden op (potentiële) daders van voetbalgerelateerd geweld en overlast in Almelo?” Eerst worden de onderzoeksvragen beantwoordt. Daaropvolgend wordt de probleemstelling beantwoordt.

Uit dit onderzoek is gebleken dat de wet- en regelgeving op het gebied van privacy en gegevensbescherming de meeste aandacht behoeft. Hoofdzakelijk de vernieuwde AVG brengt belangrijk nieuwe regels mee aan het delen van persoonsgegevens. Wanneer er overgegaan wordt op een PGA dan zal de mate van informatie-uitwisseling en gegevensverwerking flink omhoog moeten gaan. Vastgesteld kan worden dat de komst van de nieuwe regels en het vergroten van de mate van informatie-uitwisseling en gegevensverwerking ervoor zorgen dat de afspraken die vastgesteld zijn in de privacyregeling betaald voetbal Oost-Nederland verouderd raken. De vergroting van de mate van informatie-uitwisseling zal ook de afspraken die gemaakt zijn omtrent de Wpg en de Wjsg verouderen. Daarnaast zullen ook veel gemaakte afspraken die zijn opgenomen in het convenant betaald voetbal in Almelo verouderen omdat de PGA een nieuwe werkwijze met zich mee brengt. Afsluitend kan geconcludeerd worden dat er de Mbveo geen verandering zal komen in de naleving en behoeft hierdoor geen extra aandacht.

Op het gebied van risicofactoren moet ten eerste geconcludeerd worden dat alle genoemde risicofactoren een kern van waarheid hebben en bijdragen aan de kans dat iemand overgaat tot geweld en/of agressief gedrag. Daarnaast is de belangrijkste uitkomst dat er een opsomming van factoren nodig is totdat iemand overgaat tot geweld. Uit dit onderzoek zijn enkele risicofactoren die extra aandacht behoeven doordat deze een sterke band hebben met kenmerken van voetbalsupporters of van bewoners van Almelo, maar ook of de risicofactoren te voorkomen of herstellen zijn speelt mee.

Ten eerste speelt het sociaal zwakkere karakter en het grote aantal inwoners van Almelo met een licht verstandelijke beperking en grote rol deze factoren versterken veel van de risicofactoren. Dit zelfde geldt voor de grote groep inwoners met een psychische stoornis in Almelo. De negatieve effecten die deze factoren meebrengen kunnen verminderd worden door het bieden van de juiste zorg.

Ten tweede speelt het feit dat het overgrote deel van de voetbalsupporters man is een grote rol. Hormonen als testosteron en stresshormonen zijn bij mannen meer aanwezig en vergroten de kans op geweld. Echter is dit een gegeven en kan dit niet verminderd of voorkomen worden. Omdat de supporters van Heracles uitzonderlijk veel bier nuttigen is de risicofactor die voortkomt uit alcoholgebruik binnen Almelo ook een belangrijke factor. Ook voor deze risicofactor geldt dat er geconcludeerd moet worden dat dit moeilijk voorkomen kan worden. De sociale omgeving kan als grootste risicofactor, maar ook als voorkomende factor bestempeld worden voor voetbalgerelateerd geweld. De sociale omgeving binnen de voetbal is hierin de risicofactor. De machocultuur die hier hangt in combinatie met het sociaal zwakke karakter van veel supporters is heel vaak de druppel die de emmer doet overlopen. Daar tegenover staat de rol van het gezin. De relatie met de ouders is de belangrijkste factor om mensen te weerhouden van geweld. Geconcludeerd kan worden dat de relatie met het gezin de belangrijkste factor is om in te investeren. Het prioriteren van personen aan de hand van deze risicofactoren zal enorm veel tijd in beslag nemen. Dit druist in tegen de wens van een snellere aanpak van daders van voetbalgerelateerd geweld. Hierdoor moet geconcludeerd worden dat het gebruik van de risicofactoren nuttiger en minder vertragend is bij het richten van interventies op de persoon.

Op het gebied van nieuwe actoren, taken en verantwoordelijkheden kan geconcludeerd worden dat er vooral actoren betrokken moeten worden die de schakeling naar de zorg kunnen vergemakkelijken of ondersteunen. Uit dit onderzoek kan geconcludeerd worden dat wijkagenten, jeugdagenten en een maatschappelijk werker bij Heracles deze koppeling naar de zorg het beste kunnen vergemakkelijken en ondersteunen. Het betrekken van wijk- en jeugdagenten zal makkelijk zijn omdat zij reeds bij de aanpak van daders van voetbalgerelateerd geweld betrokken worden en zij hierin hun eigen werkzaamheden uitvoeren. Het grootste knelpunt is tijd en inzet omdat wijk- en jeugdagenten momenteel al meer werk dan tijd hebben. Een maatschappelijk werker binnen Heracles komt uit dit onderzoek ook naar voren als een goede optie. Vooral omdat het koppelen van een maatschappelijk werker de drempel naar de zorg enorm verlaagd. De taak die van deze maatschappelijk werker zal hoofdzakelijk moeten liggen in het doorzenden van supporters richting de zorg.

Uit dit onderzoek kwamen sociale wijkteams/wijkcoaches en bemoeizorgers als beste tussenstations naar voren. Deze actoren hebben veel ingangen naar alle vormen van zorg. Deze actoren moeten ervoor zorgen dat de supporters die zorg behoeven bij de juiste instanties terechtkomen.

De belangrijkste conclusie die gedaan kan worden op het gebied van de functie van het casusoverleg is dat deze functie alleen een signalerende functie kan zijn en dat de zorgfunctie over gelaten moet worden aan de hiervoor bestemde instanties.

In hoeverre en op welke manier een PGA toegepast kan worden op (potentiële) daders van voetbalgerelateerd geweld en overlast moet als volgt beantwoord worden. Als eerste kan er geconcludeerd worden dat een aanpak waarin personen geprioriteerd worden aan de hand van risicofactoren veel tijd kost en dus ingaat tegen de wens die de gemeente Almelo geuit heeft. Een PGA waarin de focus meer op de zorg ligt is haalbaar wanneer de juiste actoren worden betrokken bij de aanpak. Echter is een aanpak waarbij het zorgtraject binnen deze aanpak valt niet mogelijk. Ten eerste omdat gegevens die hiervoor gedeeld moeten worden niet met alle partijen gedeeld mogen worden. Daarnaast kan geconcludeerd worden dat dit overbodig is omdat er in Almelo een goed werkende zorgstructuur bestaat. Een PGA kan in zoverre worden toegepast op (potentiële) daders van voetbalgerelateerd geweld dat de uiteindelijke zorg voor deze (potentiële) daders buiten de aanpak valt. Ook op het gebied van wet- en regelgeving is de toepassing van een PGA mogelijk. Echter moet dit wel afgedekt worden in convenanten.

AANBEVELINGEN

In dit hoofdstuk zijn de aanbevelingen per onderwerp neergelegd. Deze aanbevelingen zijn gericht op invoering van de PGA, maar ook op eventueel vervolgonderzoek naar bepaalde aspecten. De aanbevelingen zullen per onderwerp worden toegelicht.

WET- EN REGELGEVING

Op het gebied van wet- en regelgeving zijn de belangrijkste aanbevelingen gericht op de convenanten. Omdat, zoals eerder genoemd, deze convenanten door de komst van de PGA zullen verouderen moet er vroeg opgetreden worden. De gemaakte afspraken moeten worden herzien en eventuele nieuwe afspraken moeten gemaakt worden. Dit geldt voor zowel de privacyregeling betaald voetbal Oost-Nederland als voor het convenant betaald voetbal in Almelo. Voor de privacyregeling Oost-Nederland is herziening nodig omdat de komst van de PGA de mate van informatie uitwisseling en gegevensverwerking zal vergroten, maar ook de komst van de AVG maakt dat er nieuwe afspraken gemaakt moeten worden. Dit convenant draagt grotendeels de naleving van de AVG, Wpg en Wjsg. Hierdoor is het van groot belang dat dit convenant geen verouderde afspraken bevat.

Voor het convenant betaald voetbal in Almelo is herziening van de afspraken nodig omdat de werkwijze, bij invoering van de PGA, zal veranderen. Hierdoor raken veel afspraken die gemaakt zijn over samenwerking en communicatie verouderd. Daarnaast verzorgt dit convenant ook een stukje openheid richting de supporters over hoe er te werk wordt gegaan. Om deze relatie met de supporters te onderhouden is het vernieuwen en opnieuw ondertekenen van dit convenant van belang.

RISICOFACTOREN

Om aan de wens van de gemeente Almelo te voldoen om een snellere aanpak van (potentiële) daders van voetbalgerelateerd geweld te ontwikkelen is het niet mogelijk om naar risicofactoren te kijken bij het prioriteren van deze (potentiële) daders. Het door de voetbalcoördinator voorgesteld alternatief zal verder ontwikkeld kunnen worden. Hierbij worden de (potentiële) daders geprioriteerd door te kijken naar het gepleegde delict of getoonde gedrag.

PARTNERS

Om de koppeling naar de zorg voor voetbalsupporters toegankelijker te maken zou er verder gekeken moeten worden naar de mogelijkheid om een maatschappelijk werker bij Heracles te plaatsen. Niet alleen is dit een professional die alle nodige contacten richting de zorg heeft, maar het koppelen van deze professional aan Heracles neemt daarnaast ook nog eens een grote drempel weg, omdat zij nu hun probleem neer kunnen leggen bij iemand van hun club. Daarnaast kan dit ook een voordelig effect hebben op het daadwerkelijke zorgtraject omdat de persoon meer vertrouwen heeft in de mensen waar hij door Heracles naar toe gestuurd wordt.

De mogelijkheid om wijk- en/of jeugdagenten in te schakelen moet bij de voetbalcoördinator blijven liggen. Hoofdzakelijk omdat wijk- en jeugdagenten niet de tijd hebben om actief aan te sluiten bij de aanpak voetbalgerelateerd geweld en overlast. Het vrij maken van tijd om actief deel te nemen aan deze aanpak is overbodig omdat het inschakelen van wijk- en jeugdagenten op de huidige manier al werken. Hierbij bepaalt de voetbalcoördinator of het van toegevoegde waarde is dat een wijk- of jeugdagent zich mengt.

Zoals wijkagenten momenteel al doen zou er vanuit meer verschillende actoren sneller naar de sociale wijkteams en wijkcoaches geschakeld moeten worden. Vooral vanuit Heracles zou hier een directere lijn naar toe moeten komen. Dit zou kunnen door de hiervoor genoemde maatschappelijk werker, maar ook de SLO zou hierin van betekenis kunnen zijn. Vanuit hier zo bijvoorbeeld bemoeizorg geactiveerd kunnen worden.

Als laatste lijkt het mij niet van belang dat specialistische zorginstellingen en casemanagers dichterbij de PGA betrokken worden, maar dat zij via de lokale zorgstructuur benaderd worden. Voor deze instanties is het niet van belang of de persoon zich bij de voetbal misdraagt of bijvoorbeeld in het centrum.

TAKEN EN VERANTWOORDELIJKHEDEN

De belangrijkste aanbeveling die op het gebied van taken en verantwoordelijkheden gedaan kan worden is dat de partners in de aanpak samen een signalerende functie bekleden. Dit betekent dat zij mensen naar de juiste trajecten toe leiden, maar zelf niet direct onderdeel zijn van deze trajecten. Zo moet bijvoorbeeld het zorgtraject overgelaten worden aan de zorginstellingen. Het belangrijkste wat de partners binnen de aanpak dan moeten doen is monitoren of er daadwerkelijk een gedragsverandering plaatsvindt bij de persoon en met de persoon blijven binden om bij verdere escalatie een vertrouwensband te hebben opgebouwd.

COMMUNICATIESYSTEEM

Om sneller te kunnen achterhalen of een voetbalsupporter, die grensoverschrijdend of zorgelijk gedrag vertoont, bekend is bij meerdere instanties, kan een vlaggetjes systeem worden geïmplementeerd. Hierbij geven alle verschillende instanties aan of een persoon bij hun bekend is zonder verdere details te geven. Bij een nader te bepalen aantal vlaggetjes wordt deze persoon samen met de betrokken instanties besproken. Om een systeem als deze in te voeren moet er verder onderzoek verricht worden. Hoofdzakelijk moet er gekeken worden in hoeverre zo'n systeem wettelijk haalbaar is. Daarnaast moet bepaald worden wie penvoerder is en welke instanties allemaal aangesloten moeten zijn.

LITERATUURLIJST

- Aalbersberg, P. J., Van Hemmen, B., Rutgers, H., Van den Brink, G., Hoes, O., Walravens, T., . . . Teer, W. (2018). *Op weg naar een persoonsgerichte aanpak*. Geraadpleegd van <file:///C:/Users/smede/Downloads/op-weg-naar-een-persoonsgerichte-aanpak.pdf>
- Autoriteit persoonsgegevens. (z.d.). *Algemene informatie AVG*. Geraadpleegd op 23 april 2018, van <https://autoriteitpersoonsgegevens.nl/nl/onderwerpen/avg-nieuwe-europese-privacywetgeving/algemene-informatie-avg>
- Autoriteit persoonsgegevens. (z.d.). *AVG in een notendop*. Geraadpleegd op 23 april 2018, van https://autoriteitpersoonsgegevens.nl/sites/default/files/atoms/files/avg_in_een_notendop.pdf
- Avedan. (2018). *Over Avedan*. Geraadpleegd op 13 november 2018, van <https://www.avedan.nl/over-avedan/>
- Baarda, B., & Van de Hulst, M. (2017). *Basisboek interviewen*. Groningen/Houten, Nederland: Noordhoff.
- Berends, J. (1997). *Supportersproject de Hamslag; praktijkverslag supporterswerk. Voetbalvandalen/voetbalcriminelen, 2, 16-17*. Geraadpleegd op 25 September 2018, van file:///C:/Users/smede/Downloads/ond97-1_deel2_volledige_tekst_tcm44-56658.pdf
- Berkowitz, L. (1993). *Aggression: Its causes, consequences, and control..* New York, Amerika: McGraw-Hill Book Company.
- Bol, M. W., Terlouw, G. J., Bles, L. W., & Verwers, C. (1998). *Jong en gewelddadig (Onderzoek en beleid 174)*. Geraadpleegd van https://www.wodc.nl/binaries/ob174-volledige-tekst_tcm28-78785.pdf
- BPSW. (z.d.). *Wat is maatschappelijk werk*. Geraadpleegd op 13 november 2018, van <https://www.bpsw.nl/professionals/maatschappelijk-werkers/wat-is-maatschappelijk-werk/>
- Buunk, S., Boer, J., Van Rooijen, M., & Van Kastel, H. (2015). *Fan onderzoek eredivisie 2014/'15*. Geraadpleegd van http://bin617.website-voetbal.nl/sites/knvb.nl/files/KNVBExpertise/KNVB_ERE_FANBROCHURE/index.html
- CBS. (2017). *Veiligheidsmonitor 2016*. Geraadpleegd van <file:///C:/Users/smede/Downloads/Veiligheidsmonitor%202016.pdf>
- CBS. (2018). *Leefstijl en (preventief) gezondheidsonderzoek; persoonskenmerken*. Geraadpleegd op 8 november 2018, van <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83021NED/barh?ts=1541681196743>
- CBS. (2018). *Verdachten, delictgroep, geslacht, leeftijd en herkomstgroepering*. Geraadpleegd op 22 oktober 2018, van <http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=81947ned&D1=45&D2=1-2&D3=0-5&D4=0&D5=I&HDR=G4,G3,G1,G2&STB=T&CHARTTYPE=1&SWITCHLEGEND=1&VW=T>
- CCV. (z.d.). *Overlastbeleving*. Geraadpleegd op 19 juni 2018, van <https://www.raadsledenveiligheid.nl/veiligheidsthemas/overlastbeleving>
- CCV. (2017). *Wet bestrijding voetbalvandalisme en overlast*. Geraadpleegd op 4 april 2018, van <https://hetccv.nl/onderwerpen/wet-bestrijding-voetbalvandalisme-enoverlast/>
- De afstudeerconsultant. (2014). *Fieldresearch vs Deskresearch*. Geraadpleegd op 21 juni 2018, van <https://deafstudeerconsultant.nl/afstudeertips/onderzoeksmethoden/fieldresearch-vs-deskresearch/>
- De Haan, W. J. M., & De Bie, E. F. A. E. (1999). *Jeugd en geweld*. Assen, Nederland: Van Gorcum.
- De Jongh, R. (2010). *Wat doet stress met ons lichaam en brein?* Geraadpleegd op 31 mei 2018, van <https://www.psychologiemagazine.nl/artikel/wat-doet-stress-met-ons-lichaam-en-brein/>
- Dimence. (2018). *Over Dimence*. Geraadpleegd op 13 november 2018, van <https://www.dimence.nl/over-dimence>
- Drenth, P. J. D., & Sijtsma, K. (1990). *Testtheorie : inleiding in de theorie van de psychologische test en zijn toepassingen*. Houten, Nederland: Bohn Stafleu van Loghum.
- Duijvestijn, H. H. (2004). *Uitgaansgeweld; oorzaken en preventie*. Den Haag, Nederland: Stichting maatschappij en onderneming.
- Europadecentraal. (z.d.). *Verwerken van persoonsgegevens*. Geraadpleegd op 3 oktober 2018, van <https://europadecentraal.nl/onderwerp/informatiemaatschappij/gegevensbescherming-en-de-avg/verwerken-van-persoonsgegevens/>
- Fine, C. (2017). *Testosteron Rex*. Tiel, België: Lannoo.
- Frijda, N. H. (1994). *Emotionele achtergronden van geweld*. Justitiële Verkenningen, 20(1), 8-28.

- Gemeente Helmond. (2015). *Evaluatie top 30 aanpak*. Geraadpleegd van https://www.wegwijzerjeugdenveiligheid.nl/fileadmin/w/wegwijzerjeugdenveiligheid_nl/Jeugdcriminaleiteit/Helmond_evaluatietop30.pdf
- Gemeente.nu. (2016). *Persoonsgerichte aanpak van notoire voetbalhooligans*. Geraadpleegd op 20 juni 2018, van <https://www.gemeente.nu/economie/financien/persoonsgerichte-aanpak-van-notoire-voetbalhooligans/>
- Gemeentewet. (2018, 1 juli). Geraadpleegd op 12 september 2018, van <http://wetten.overheid.nl/jci1.3:c:BWBR0005416&z=2018-07-01&g=2018-07-01>
- Gezondin. (2017). *Sociale omgeving*. Geraadpleegd op 11 oktober 2018, van <https://www.gezondin.nu/?file=525&m=1507799969&action=file.download>
- Goldstein, P. J. (1985). *The drugs-violence nexus: a tripartite conceptual framework*. Drug Issues, 15(1), 493-506. Geraadpleegd van <http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/002204268501500406>
- Hall, S. (z.d.). *What Is a Social Work Case Manager?* Geraadpleegd op 20 augustus 2018, van <https://work.chron.com/social-work-case-manager-9271.html>
- Heijnen, J. (2010). *Emoties en loyaliteit*. Geraadpleegd van <http://arno.uvt.nl/show.cgi?fid=115675>
- Hoogerwerf, A. (1996). *geweld in nederland*. Assen, Nederland: Van Gorcum.
- Infonu.nl. (2015). *Wat is een jeugdagent?* Geraadpleegd op 20 augustus 2018, van <https://mens-en-samenleving.infonu.nl/diversen/153868-wat-is-een-jeugdagent.html>
- Jarabee. (2018). *Over Jarabee*. Geraadpleegd op 13 november 2018, van <https://www.jarabee.nl/over-jarabee>
- *Kamerstukken II 2005/2006*, 30327,3, p. 1, geraadpleegd op 11 september 2018, van <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-30327-3.html>
- KNVB. (2016). *Toegankelijk, gastvrij en veilig voetbal in 2020? Lef gezocht!* Geraadpleegd op 27 maart 2018, van <https://www.knvb.nl/nieuws/themas/veiligheid/18356/toegankelijk-gastvrij-en-veilig-voetbal-2020-lef-gezocht>
- Kolman, J., Van Rooien, M., Groenendijk, J., Van Kastel, H., & De Boer, J. (2014). *Eredivisie fan onderzoek 2013/'14*. Geraadpleegd van http://bin617.website-voetbal.nl/sites/knvb.nl/files/magazines/knvb_expertise/fanonderzoek/eredivisie/pdf/Fan_Eredivisie_2013-14.pdf
- Lankhuijzen, J. C. (2018). *Sociale wijkteams Almelo, jaarverslag 2017*. Geraadpleegd van http://www.wijkteamalmelo.nl/SWT_Jaarverslag_2017.pdf
- Ministerie van VWS. (2018). *Bemoeizorg*. Geraadpleegd op 13 november 2018, van <https://www.informatielangdurigezorg.nl/bemoeizorg>
- Mulder, S., & Draisma, C. (2004). *zicht op geweldsletsel*. SEC., 18(1), 6-8.
- Nederlands Jeugdinstituut. (2017). *Validiteit*. Geraadpleegd op 29 maart 2018, van <https://www.nji.nl/nl/Databank/Databank-Instrumenten/Databank-Instrumenten-Meer-informatie/Validiteit>
- Nederlof, A. F., Muris, P., & Hovens, J. E. (2010). *Agressief gedrag bij patiënten met een psychotische stoornis*. Tijdschrift voor psychiatrie, 2010(52), 4. Geraadpleegd van <http://www.tijdschriftvoorpsychiatrie.nl/issues/423/articles/7808>
- Oort, F. (2011). *Effectmeting Veiligheidshuis Nijmegen*. Amsterdam, Nederland: Radar.
- Overheid.nl. (2004). *Aanwijzing bestrijding voetbalvandalisme en voetbalgerelateerd geweld*. Geraadpleegd op 25 september 2018, van <http://wetten.overheid.nl/BWBR0037213/2015-12-01>
- Overheid.nl. (2004). *Aanwijzing Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens*. Geraadpleegd op 23 april 2018, van <http://wetten.overheid.nl/BWBR0021552/2004-09-01>
- Politie. (2015). *Integrale Persoonsgerichte Aanpak*. Geraadpleegd van https://hetccv.nl/fileadmin/Bestanden/Onderwerpen/Dadergerichte_aanpak_van_geweld/Documenten/Integrale_persoonsgerichte_aanpak_-_bijdrage_politie/factsheet_politie_integrale_persoonsgerichte_aanpak.pdf
- Politie. (2018). *Persoonsgerichte Aanpak (PGA)*. Geraadpleegd op 5 april 2018, van <https://www.politie.nl/themas/persoonsgerichte-aanpak-pga.html>
- Politie. (z.d.). *Wijkagent*. Geraadpleegd op 20 augustus 2018, van <https://www.politie.nl/themas/wijkagent.html>
- Ramaekers, J. G., Verkes, R. J., Van Amsterdam, J. G. C., Van de Brink, W., Goudriaan, A. E., Kuypers, K. P. C., . . . Schellekens, A. F. A. (2016). *Middelengebruik en geweld. Een literatuurstudie naar de relatie*

- tussen alcohol, drugs en geweld. Geraadpleegd van <https://repository.ubn.ru.nl/bitstream/handle/2066/166657/166657.pdf>
- Rovers, B., Moors, H., Jacobs, M., & Jans, M. (2012). *Toolbox Persoonsgerichte Aanpak High Impact Crimes*. Geraadpleegd van https://hetccv.nl/fileadmin/Bestanden/Onderwerpen/Dadergerichte_aanpak_van_geweld/Documenten/Toolbox_Persoonsgerichte_Aanpak_High_Impact_Crimes/toolbox-pga-hic.pdf
 - Scribbr. (2014). *Transcriberen*. Geraadpleegd op 21 juni 2018, van <https://www.scribbr.nl/onderzoeksmethoden/transcriberen-van-een-interview-6-tips/>
 - Scribbr. (2017). *De Afbakening van je Onderzoek in 3 Simpele Stappen*. Geraadpleegd op 21 juni 2018, van <https://www.scribbr.nl/starten-met-je-scriptie/afbakening-onderzoek-in-3-stappen/>
 - Scriptie.nl. (2015). *Onderzoeksmethode plan van aanpak*. Geraadpleegd op 20 juni 2018, van <https://scriptie.nl/scriptiehulp/methodes/onderzoeksmethode-plan-van-aanpak>
 - Staatscourant. (2010). *Aanwijzing bestrijding voetbalvandalisme en -geweld. Officiële uitgave van het Koninkrijk der Nederlanden sinds 1814., 16600, 1*. Geraadpleegd van <https://www.recht.nl/43791/aanwijzing-en-richtlijn-bestrijding-voetbalvandalisme-en-ernstige-overlast/>
 - Stewart, R., & Smith, A. (1997). *‘Sports watching in Australia: a theoretical and empirical overview’, Advancing Sports Management in Australia and New Zealand*. Auckland, Nieuw Zeeland: SMAANZ Annual Conference Proceedings.
 - Tactus. (2018). *Over Tactus*. Geraadpleegd op 13 november 2018, van <https://www.tactus.nl/Over-Tactus>
 - Tapp, A., & Clowes, J. (2002). *From ‘‘carefree casuals’’ to ‘‘professional wanderers’’*. European Journal of Marketing, 36(11), 1248-1269. Geraadpleegd van <http://www.measure4you.de/images/fan%20segmentation.pdf>
 - Tubantia. (2018). *FC Twente-supporters drinken het meeste bier, Heracles volgt op tweede plaats*. Geraadpleegd op 8 november 2018, van <https://www.tubantia.nl/fc-twente-supporters-drinken-het-meeste-bier-heracles-volgt-op-tweede-plaats~a85d881d/>
 - Tilburg University. (2018). *Betrouwbaarheid en validiteit*. Geraadpleegd op 29 maart 2018, van <https://www.tilburguniversity.edu/nl/studenten/studie/colleges/spsshelpdesk/edesk/betrouwba.htm>
 - Topscriptie.nl. (z.d.). *Scriptietips*. Geraadpleegd op 21 juni 2018, van <https://www.topscriptie.nl/scriptietips/>
 - Tubbing, L. (2016). *Hoe interviews te coderen*. Geraadpleegd op 21 juni 2018, van <https://deafstudeerconsultant.nl/hoe-interviews-te-coderen/>
 - Uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming. (2018, 25 mei). Geraadpleegd op 11 – september 2018, van <http://wetten.overheid.nl/jci1.3:c:BWBR0040940&z=2018-05-25&g=2018-05-25>
 - Van Erpecum, I. (2005). *Van afzijdigheid naar betrokkenheid*. Geraadpleegd van file:///C:/Users/smede/Downloads/van_afzijdigheid_naar_betrokkenheid.pdf
 - Van den Wyngaert, C. (2006). *Strafrecht, strafprocesrecht en internationaal strafrecht in hoofdlijnen*. 6de herziene uitgave. Apeldoorn, Nederland: Maklu.
 - Van der Linden, J., Knibbe, R. A., & Joosten, J. (2004). *Daders en slachtoffers aan het woord: een exploratief onderzoek naar uitgaansgeweld*. Geraadpleegd van <https://www.politieacademie.nl/kennisonderzoek/kennis/mediatheek/PDF/36221.pdf>
 - Van Gaalen, J. (2017). *'Persoonsgerichte aanpak', 'Top X'. Een exploratief onderzoek..* Geraadpleegd van file:///C:/Users/smede/Downloads/rapport_onderzoek_pga_top_x_april_2017.pdf
 - Van Sterkenburg, J. (n.d.). *De medaille heeft twee kanten: De rol van voetbal in de Nederlandse multi-etnische samenleving*. Geraadpleegd van <https://www.kennisbanksportenbewegen.nl/?file=6417&m=1460728930&action=file.download>
 - Van Tuijl, K., & Thunnissen, M. M. (2009). *Ernstige psychiatrische stoornissen en agressie: slachtoffer en dader tegelijk*. Tijdschrift voor psychiatrie, 2009(51), 129–130. Geraadpleegd van http://www.tijdschriftvoorpsychiatrie.nl/assets/articles/articles_2749pdf.pdf
 - Wesseling, B. (2017a). *Wat zijn de risico's bij overtreding van de AVG? Deel 1: boetes*. Geraadpleegd op 11 september 2018, van <https://ictrecht.nl/2017/09/25/wat-zijn-de-ricos-bij-overtreding-van-de-avg-deel-1-boetes/>
 - Wesseling, B. (2017b). *Wat zijn de risico's bij overtreding van de AVG? Deel 2: procedures en schadeclaims*. Geraadpleegd op 11 september 2018, van <https://ictrecht.nl/2017/10/02/ricos-overtreding-avg-deel-2-procedures-en-schadeclaims/>

- Wetboek van strafvordering. (2018, 28 juli). Geraadpleegd op 12 september 2018, van <http://wetten.overheid.nl/jci1.3:c:BWBR0001903&z=2018-07-28&g=2018-07-28>
- Wet politiegegevens. (2018, 1 mei). Geraadpleegd op 11 september 2018, van <http://wetten.overheid.nl/jci1.3:c:BWBR0022463&z=2018-05-01&g=2018-05-01>
- Withaar, A., Nuytinck, R., Rondagh, M., & Van Kastel, H. (2016). *Fan onderzoek eredivisie 2015/'16*. Geraadpleegd van <https://sassets.knvb.nl/sites/knvbexpertise.nl/files/downloads/Fan%20Onderzoek%20Eredivisie%20seizoen%201516.pdf>

AFKORTINGENLIJST

A	AP: Autoriteit persoonsgegevens
	AVG: Algemene verordening gegevensbescherming
B	BVO: Betaald voetbal organisatie
C	CIV: Centraal informatiepunt voetbalvandalisme
	Cpb: Commissie bescherming persoonsgegevens
G	Gemw: Gemeentewet
	GGZ: Geestelijke gezondheidszorg
H	HIC: High impact criminaliteit
K	KNVB: Koninklijke Nederlandse voetbalbond
M	Mbveo: Wet maatregelen bestrijding voetbalvandalisme en overlast
O	OM: Openbaar ministerie
	Ovj: Officier van justitie
P	PGA: Persoonsgerichte aanpak
S	SLO: Supporters liaison officer
U	UAVG: uitvoeringswet algemene verordening gegevensbescherming
W	Wbp: Wet bescherming persoonsgegevens
	Wjsg: Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens
	WMO: Wet maatschappelijke ondersteuning
	Wpg: Wet politiegegevens